

Nyåndelig trender slik de kommer frem på alternativmessene og i de senere års utgaver av tidsskriftet «Visjon».

AVH504 – Spesialavhandling med metode

Studieprogram Cand.theol

Det teologiske menighetsfakultet, Oslo

Våren 2012

Marit Elisabeth Berling

Veileder: Førsteamanuensis Arild Romarheim

Sider inkludert denne: 68

Forord

Først og fremst vil jeg takke min veileder, Arild Romarheim. Ditt engasjement har vært til stor inspirasjon og jeg har fått all den hjelp jeg kunne ønske meg. Takk for spennende samtaler og smittende iver.

Takk til Asbjørn og Liv i Areopagos/ I Mesterens Lys for en givende samtale og gode innspill, og til alle som jeg sto på stand sammen med på Alternativmessen. Takk også til Tore Laugerud for en spennende dag med messeskole.

Lykke til videre med det viktige dialogarbeidet dere driver.

Takk til Pål Ketil Botvar som lot meg bruke data fra undersøkelsen hans.

Sist men ikke minst; takk til alle de flotte nyåndelige menneskene jeg møtt underveis i denne prosessen. Dere har lært meg masse, og utfordret meg til å tenke over min egen tro på nytt. Jeg er takknemlig for å ha fått brukt et semester på dette og har lært mye som jeg tror og håper vil få betydning for min fremtid som prest.

Grimstad, mai 2012

Innholdsfortegnelse

1 Innledning.....	5
1.1 Bakgrunn og motivasjon for valg av tema.....	5
1.2 Problemstilling.....	5
1.3 Materiale. Avgrensing.....	6
1.4 Metode.....	6
1.5 Disposisjon.....	7
1.6 Målsetning.....	8
1.7 Noen hovedbegrep som blir brukt i avhandlingen.....	8
2 Presentasjon av empiri.....	9
2.1 Visjon.....	10
2.1.1 En presentasjon av tidsskriftet Visjon.....	10
2.1.2 Skjema fra Mari Tampuu sin oppgave.....	12
2.1.3 Skjema 2008-2010.....	13
2.1.4 Oversikt over restposten.....	14
2.2 Alternativmessene.....	14
2.2.1 En presentasjon av alternativmessene.....	14
2.2.2 Oversikt over samtlige messer i Norge i 2011.....	16
2.2.3 En kort presentasjon av de tre største messearrangørene.....	17
2.2.4 En kort presentasjon av noen av gjengangerne blant aktørene på alternativmessene.....	18
2.2.5 Oversikt over hvilke tema som tas opp på alternativmessene.....	20
2.3 Oppsummering av forholdet mellom messer og tidsskrift.....	21
3 Analyse av de ulike trendene jeg har funnet.....	21
3.1 Stoff relatert til alternativreligiøsitet.....	21
3.1.1 Alternativ medisin og behandling.....	21
3.1.2 Psykoreligiøsitet.....	26
3.1.3 Den nye åndelighet.....	30
3.1.4 Østlig meditasjon.....	31
3.1.5 Åndetro.....	32
3.1.6 Spådom.....	36
3.1.7 Reinkarnasjon og karma.....	36
3.1.8 Oppsummering av kategoriene relatert til alternativreligiøsitet.....	37
3.2 Kristendomsrelatert.....	37
3.3. Relatert til klassiske religioner utenom kristendom.....	41
3.4 Relatert til etnisk religiøsitet.....	42
3.5 Relatert til økologi.....	43
3.6 Relatert til vitenskap.....	45
3.7 Restkategorien.....	46
3.7.1 Samliv, familie og barn.....	47
3.7.2 Kultur, litteratur og kunst.....	47
3.7.3 Musikk og spiritualitet.....	48
3.7.4 Politikk og samfunn.....	49
3.7.5 Helse (utover alternativ medisin og behandling).....	50
3.7.6 Kosthold.....	51
3.7.7 Dyrekommunikasjon.....	51
3.7.8 Oppsummering av restkategorien.....	52

4 Teologisk refleksjon.....	52
4.1 Hvorfor mister vi dem?.....	52
4.2 Hvordan skal vi som kirke forholde oss til nyåndeligheten?.....	54
4.3 Hvilke områder kan vi «møtes på»? Hva har vi til felles?.....	56
4.4 Hvilke områder er spesielt utfordrende i kommunikasjonen mellom oss?.....	58
4.4.1 Gudsbegrep.....	58
4.4.2 Relasjon til Gud.....	59
4.4.3 Synd, skyld og straff.....	60
4.4.4 Ondskap.....	61
5 Avslutning/ konklusjon.....	62
Kildeliste.....	64
Vedlegg: Messeaktører og gjengangere.....	68

1. Innledning

1.1 Bakgrunn og motivasjon for valg av tema

Vi lever i et samfunn som i økende grad er multikulturelt, også når det gjelder religion. Det såkalte alternativemiljøet har vokst betydelig de siste årene og har fått en stadig bredere plass i samfunnet. Etter å ha bodd og jobbet på Nesodden de siste 10 årene har dette blitt tydelig også i mitt nærmiljø, og det går sjelden en dag uten at jeg må forholde meg til nyåndelighet på ulikt vis. Som ungdomsarbeider i Den Norske Kirke og teologistudent på MF har dette fått meg til å stille en del spørsmål; Hva er det som gjør at mange forlater kirken og den kristne tro til fordel for disse miljøene? Ligger «feilen» i det vi tror på eller i måten vi kommuniserer det på? Kunne vi og burde vi gjort noe annerledes? Og hvordan skal jeg som fremtidig prest forholde meg til dette?

Omgitt av denne nyåndeligheten utviklet det seg et ønske om å forstå dette på dets egne premisser. Hva er egentlig karma, chakra og reinkarnasjon? Har stjernetegnet man tilhører noen betydning for livet? Hvilke ulike typer av alternativ behandling finnes og hvordan fungerer det? Jeg har oppdaget at det finnes mange måter å lære om dette på; én vei er gjennom internett, bøker og andre skriftlige kilder, en annen gjennom å gå ut og møte menneskene som holder på med dette, jobber med dette og tror på dette, ansikt til ansikt. Jeg har forsøkt å gjøre begge deler i forbindelse med arbeide med denne oppgaven.

1.2 Problemstilling

Jeg har jobbet ut ifra følgende hovedproblemstilling:

Hva er dagens nyåndelige trender slik de fremkommer på alternativmessene og i senere års utgaver av tidsskriftet «Visjon»?

I tillegg til hovedproblemstillingen er det flere underproblemstillinger som jeg kommer innom:

Hvordan har trendene utviklet seg fra 1992 og frem til i dag?

Hvordan forholder det nyåndelige miljøet seg til den etablerte religionen, og da først og fremst til kristendommen?

Og hvordan forholder vi som kirke oss til dem?

Hvilke implikasjoner får disse nyåndelige trendene for tjenesten som prest i DnK?

1.3 Materiale. Avgrensning.

Som det fremgår av problemstillingen vil mitt viktigste materiale være «Visjon» og program for alternativmessene.

Når det gjelder «Visjon» vil jeg konsentrere meg om årgangene fra og med 2006. Bakgrunnen for dette er at det tidligere er skrevet en avhandling av Mari Tampuu som tok utgangspunkt i årgangene 1992-1994 og 2003-2005. Denne avhandlingen vil også bli viktig material for meg, og jeg kommer blant annet til å benytte det samme skjemaet i registreringen av ulike typer stoff, dette for å kunne ha en reel mulighet for sammenligning, og for å kunne få en oversikt over utviklingen av trendene.

Til forskjell fra oppgaven som ble skrevet i 2006 skal jeg også ha med alternativmessene blant mitt materiale. I min analyse av messeprogram har jeg valgt å legge hovedvekten på den største alternativmessa som arrangeres i Norge, nemlig Alternativt Nettverks messe på Lillestrøm. Dette fordi her er «alle» tilstede, og dermed gir denne messa en god oversikt over alternativmiljøet. Jeg har valgt å bruke det samme skjemaet for registrering også her, slik at det skal være lett å sammenligne. Som en utvidelse av Mari Tampuu sitt skjema har jeg valgt å lage noen underkategorier innenfor det hun har kalt «restkategorien», dette i stedet for å lage nye hovedkategorier.

Materiale utover dette vil både bestå av bøker og artikler innenfor emnet, men også av stoff hentet fra internett, informasjonsmateriell, messekataloger/program fra andre messer enn den på Lillestrøm etc.

Når det gjelder avgrensning av oppgaven så har dette vært en pågående prosess. Underveis i arbeidet har det stadig dukket opp nye tråder som det hadde vært spennende å følge, men jeg har måttet velge bort flere av disse, og forsøkt å holde fokus på det som er relevant i forhold til problemstillingen. Avhandlingens omfang har også satt begrensinger for hva jeg har kunnet inkludere av materiell og analyser. Jeg vil for eksempel i mindre grad enn Mari Tampuu innholdsbestemme de ulike kategoriene, men isteden fokusere på hovedtendensene innenfor hvert tema. Dette kommer jeg tilbake til i kapittel 3.

1.4 Metode

Skjemaet for registrering av ulike typer stoff vil bli en viktig del av metoden. Dette setter meg i stand til å få en statistisk oversikt over antallet artikler/foredrag/workshops med mer

innenfor de ulike tema og ut i fra dette vil jeg kunne lese ut hva som er de nyåndelige trendene. Her finnes det flere nøkler i forhold til problemstillingen.

Videre vil jeg bruke ulike typer skriftlige kilder (som beskrevet overfor under «materiale») for å se nærmere på det som viser seg å være trendene.

Et av de store dilemmaene jeg har støtt på underveis i dette arbeidet har vært problemet med å definere hvilket tema en artikkel eller et foredrag skal plasseres under. Det er få artikler i «Visjon» som er «rendyrket» innenfor en kategori. Et eksempel på dette kan være artikkelen «Kabbalas engler» (1/08). Denne artikkelen kunne like gjerne plasseres under tema «åndetro» som under tema «jødedomsrelatert». I disse tilfellene har jeg måttet gjøre en skjønnsmessig vurdering på hvilket tema som er størst vektlagt i artikkelen.

Når det gjelder kategorisering av foredrag/workshops på messene så har dette også av og til vært en utfordring, men jeg mener at jeg har endt opp med å gi et reelt bilde av forholdene mellom de ulike temaene.

1.5 Disposisjon

Jeg har valgt å disponere oppgaven på følgende måte:

I dette innledende kapittelet vil jeg inkludere en begrepsliste. Her vil jeg definere noen av de termene som jeg vender tilbake til gjennom oppgaven.

I kapittel 2 vil jeg presentere materialet jeg har jobbet med. Her skiller jeg mellom presentasjonen av «Visjon» og alternativmessene. Under delen om «Visjon» vil jeg gi en kort presentasjon av bladets historie, målsetning, lesere med mer. Videre vil jeg inkludere skjemaet utarbeidet til oppgaven skrevet i 2006 og mitt skjema fra 2011, som inkluderer resultatet av min analyse av artiklene. Her kan man se utviklingen i hvilke tema som tas opp og prosentmessig hvilke tema som er størst. Tilslutt vil jeg kommentere restposten.

Under delen om alternativmessene vil jeg først gi en kort presentasjon av alternativmessene. Videre vil jeg ta med et skjema jeg har utarbeidet som viser en oversikt over alle alternativmessene som ble arrangert i Norge i 2011. Jeg vil også gi en kort presentasjon av de tre største messearrangørene og noen av gjengangerne blant aktørene på messene, og tilslutt presentere skjemaet jeg har utarbeidet i forhold til hvilke tema som tas opp.

I kapittel 3 vil jeg gi en analyse av de ulike trendene jeg har funnet. Her bruker jeg kategoriene hentet fra skjema, slik at det skal være lett å finne igjen de ulike temaene. I dette kapittelet skiller jeg ikke mellom «Visjon» og messer, men vil fortløpende kommentere forholdet mellom disse.

I kapittel 4 kommer den teologiske refleksjonen i denne oppgaven. Her vil jeg tillate meg å være normativ når jeg reflekterer rundt hvilke implikasjoner disse nyåndelige trendene får for oss som kirke og hvordan vi kan være i dialog med dette.

Kapittel 5 er en konklusjon og avslutning på avhandlingen.

Når det gjelder referering i denne oppgaven vil jeg bruke både parenteser og fotnoter. I parenteser referer jeg til hvilken utgave av «Visjon» jeg har hentet det overnevnte fra. Alt annet jeg refererer til vil jeg plassere i fotnoter nederst på siden.

1.6 Målsetning

Hva jeg ønsker å oppnå med denne avhandlingen er flerdelt; Dels ønsker jeg å gjøre en nyttig «forskningsjobb» ved å frembringe ny og oppdatert statistikk innenfor dette tema. Det har skjedd en stor utvikling innenfor det nyåndelige feltet de siste 20 årene og gjennom denne oppgaven ønsker jeg å vise noe av dette. Håpet er at dette kan være til nytte for både de som skal «lære om» og «lære bort» innenfor dette fagfeltet.

For min egen del ønsker jeg å oppnå kunnskap som kan sette meg i stand til å være en aktiv deltaker i religions- og livssynssamtaler, og debatter. Jeg tror også at ved å få innblikk i ulike andre og såkalte «alternative» former for tro vil jeg få et mer avklart forhold til hva jeg selv tror på. Tilslutt er det også et mål for meg å se etter fellestrekk med min egen tro, og hva som dermed kan være «plattformer» for videre dialog og samtale.

1.7 Noen hovedbegreper som blir brukt i avhandlingen

Flere av begrepene som brukes innenfor dette fagfeltet er under utforming, men her vil jeg definere kort hvordan jeg i min avhandling kommer til å bruke disse termene.

Nyåndelig/ Nyreligiøs: Gilhus og Mikaelsson definerer nyreligiøsiteten til å omfavne New Age, nye religioner og uorganisert nyreligiøsitet. New Age vil jeg definere i et eget punkt

under. «Nye religioner er organiserte religionssamfunn som man kan være medlem av».¹ Det ferskeste eksempel på dette i Norge er Holistisk forbund. Et internasjonalt eksempel kan være «Baha'i-samfunnet». Uorganisert nyreligiøsitet betegner de som «religion smurt tynt utover». Dette kan være aspekter av kristendom, New Age og folkelige religiøse forestillinger som forekommer side om side.²

Når jeg i denne oppgaven stort sett bruker termen «nyåndelig» i stedet for «nyreligiøs» er dette ut ifra at store deler av dette miljøet selv ikke ønsker å kategoriseres som «religiøse». Dette kommer jeg tilbake til senere i oppgaven.

New Age: «New Age er en samlebetegnelse for en type nyreligiøsitet organisert som interessefellesskap med nettverkskarakter, noe som innebærer at bevegelsen ikke er hierarkisk eller ledes av en sentral organisasjon».³ I følge Gilhus og Mikaelsson er bladet «Alternativt Nettverk» (nå «Visjon») et typisk eksempel på et New Age tidsskrift. Dette stemmer også overens med bladets eget mål om «å etablere et forum hvor medlemmer av nettverket kunne presentere seg selv og være synlige med kontaktinformasjon, slik at de kunne ta kontakt med hverandre, uten å være avhengig av det sentrale kontaktpunktet».⁴

Trend: Begrepet «trend» kan av mange oppfattes som noe tendensiøst, gjerne som det som er «populært» eller attraktivt akkurat nå. Når jeg i denne oppgaven bruker termen «trend» er det som en betegnelse på hvilke tema som tallmessig er de største når det gjelder artikler i «Visjon» eller foredrag/workshop etc på alternativmessene. De temaene som går oftest igjen er trendene.

2. Presentasjon av empiri

Materialet jeg forholder meg til i denne oppgaven er som nevnt over hentet fra både tidsskriftet Visjon og fra alternativmessene. For at presentasjonen av dette skal bli mest mulig oversiktlig vil jeg i denne delen av oppgaven skille mellom funn fra Visjon og fra messene, men når jeg i neste del skal presentere de ulike trendene har jeg valgt å gjøre dette samlet.

¹ Gilhus og Mikaelsson 1998:11

² Op.cit.:12

³ Ibid

⁴ «Visjon» 2/06:2

2.1 Visjon

2.1.1 En presentasjon av tidsskriftet Visjon

Bladet som i dag heter Visjon het opprinnelig «Nettverks-Nytt» (NN) og var en informasjonsavis for Alternativt Nettverk som ble stiftet i 1992. Målgruppen for NN var fra begynnelsen av «de som jobbet med eller som var interessert i miljøspørsmål, fredsarbeid, global bevisstgjøring, personlig eller spirituell utvikling» (1/92:2). Roald Pettersen og Øyvind Solum var både grunnleggere av Alternativt Nettverk og redaktører av NN, og hadde en visjon om å skape et forum for den voksende alternativbevegelsen i Norge. I 1999 skiftet bladet navn til «Alternativt Nettverk», og i 2006 skiftet det navn for andre gang og ble hetende «Visjon». Med dette navnebyttet ønsket Solum (som nå var redaktør alene) blant annet å løsrive seg fra betegnelsen «alternativ».

Ønsket om å være med og bidra til utviklingen «fra alternativ til mainstream» innenfor de nyåndelige miljøene ser vi også etter at Eirik Svanke Solum overtar som redaktør i 2009. Denne prosessen kommer jeg tilbake til gjennom oppgaven.

Bladet har gått igjennom en stor utvikling både når det gjelder layout og innhold, og har utviklet seg fra å være et «annonsemagasin» til å ligne mer på et «livsstilsmagasin»/ukeblad. Den siste layoutendringen kom fra og med blad nr 6 2010 og redaktøren begrunner det med «ønske om å gjøre bladet mer levende, med større rom for bilder og illustrasjoner og å skape et mer variert og innbydende blad for deg som leser». De innholdsmessige forandringene de siste årene innebærer blant annet at bladet har fått flere faste spalter, for eksempel «Astrologen», «Spaltisten» og «Linettes supermat». I spaltisten møter man profilerte personer i alternativmiljøet og kan bli «bedre kjent med personene bak artiklene, ideene og visjonene». Den nye redaktøren begrunner disse småspaltene med at «de vil være med på å gjøre «Visjon» til et blad som tar for seg litt flere aspekter av livet enn det som har vært tilfelle til nå»⁵ Dette blir tydelig også når man ser på flere av underkategoriene som dukker opp innenfor restkategorien. De fleste av disse er forholdsvis allmennmenneskelige.

«Visjon» har per i dag 5000 faste abonnenter og selger om lag 2000 blader i løssalg. I tillegg deler de ut bladet i ulike sammenhenger og kommer dermed opp i et samlet opplag på 12 000.⁶ I 1999 hadde bladet et opplag på 16 000, hvorav 9000 var abonnenter. I 2003 hadde

⁵ «Visjon» 5/2009:lederartikkelen

⁶ Alle tall oppgitt på mail fra Eirik S. Solum (14.11.11)

antallet abonnenter sunket med om lag 1000.⁷ Siden 2003 har altså bladet mistet ytterligere 3000 abonnenter, noe som må kunne betegnes som en forholdsvis betydelig nedgang.

Når det gjelder lesere av bladet så ble det i 1999 foretatt en undersøkelse som viser at «Visjon» har flest lesere som er i 40- og 50-årene, 75 % er kvinner og de fleste har forholdsvis høy utdanning. Nærmere halvparten av de som leser bladet driver selv med terapeutisk virksomhet innenfor «alternativbransjen», 80 % har besøkt en alternativmesse og 90 % praktiserer en eller annen form for meditasjon.⁸

Høsten 2011 ble det foretatt en ny undersøkelse, denne gangen ikke kun blant lesere av «Visjon» men blant AN sine kontakter. Materialet fra denne undersøkelsen skal brukes i en rapport til Areopagos, men jeg har fått tilgang på noen tall som kan være med og illustrere hvem som leser «Visjon» i år 2011. Det er fortsatt flest kvinner mellom 40-60. Over halvparten har høyere utdanning, en stor andel helsefaglig. 85 % av de som svarte karakteriserer seg som en spirituell/åndelig person, men kun 19 % vil kalle seg New Agere. Noe som også er interessant å merke seg er at hele 23 % definerer seg som kristne og 56 % har hentet åndelig/spirituell inspirasjon fra kristendommen. 60 % mener de har fått en kristen oppdragelse i høy eller noe grad. 53 % er medlem av DnK, men de færreste deltar på gudstjenester eller andre samlinger. 42 % tror at når vi dør så gjenfødtes vi til et nytt liv her på jorden, mens under 1 % tror vi havner enten i himmel eller helvete.⁹

⁷ Tampuu 2006: 2

⁸ All statistikk hentet fra leserundersøkelse blant «Alternativ Nettverk» sine lesere (gjengitt i AN nr 6/99)

⁹ Alle tall hentet fra KIFO sin undersøkelse fra september 2011

2.1.2 Skjema fra Mari Tampuu sin oppgave

KATEGORISERING AV ARTIKLER

	1992-1994	2003-2005
ARTIKLER TOTALT	111/ 100 %	291/ 100 %
ARTIKLER ETTER TEMAET, MED PROSENT:		
1. Relatert til alternativreligiøsitet	68/ 61 %	172/ 59 %
1.1 Alternativ medisin	44/ 40 %	56/ 19 %
1.2 Psykoreligiøsitet	7/ 6 %	56/ 19 %
1.3 Den nye åndelighet	5/	6/
1.4 Østlig meditasjon	5/ 4,5 %	18/ 6 %
1.5 Åndetro	-	6/
1.6 Spådom	-	8/
1.7 Dyrking av kvinnelighet, Gudinetanken.	1/	4/
1.8 UFO-religionen	-	7/
1.9 Reinkarnasjon og karma	1/	4/
1.10 Spesielle evner og bevissthetstilstander	3/	4/
1.11 Åndsvitenskapene	2/	3/
2. Kristendomsrelaterte	11/ 10 %	18/ 6 %
2.1 Tradisjonell kristendom	2/	4/
2.2 Mystisk kristendom	3/	1/
2.3 Alternativ kristendom	5/	9/
3. Relaterte til klassiske religioner utenom kristendom	8/ 7 %	16/ 6 %
3.1 Buddhismerelatert	2/	3/
3.2 Taoismerelatert	1/	6/
3.3 Jødedomsrelatert	-	2/
3.4 Islamsrelatert	1/	2/
3.5 Hinduismerelatert	4/	3/
4. Relatert til etnisk religiøsitet	1/ 1 %	13/ 4 %
5. Økologi	10/ 9 %	6/ 2 %
6. Vitenskapsrelaterte	3/ 3 %	5/ 2 %
7. Restkategori	10/ 9 %	61/ 21 %

2.1.3 Skjema 2008-2010

KATEGORISERING AV ARTIKLER 2008-2010

ARTIKLER TOTALT	251/ 100%
ARTIKLER ETTER TEMAET, MED PROSENT:	
1. Relatert til alternativreligiøsiteten	133/ 53%
1.1 Alternativ medisin	22/ 9%
1.2 Psykoreligiøsitet	58/ 23%
1.3 Den nye åndelighet	16/ 6,5%
1.4 Østlig meditasjon	2/
1.5 Åndetro	7/
1.6 Spådom	16/ 6,5%
1.7 Dyrking av kvinnelighet, Gudinetanken.	4/
1.8 UFO-religionen	-
1.9 Reinkarnasjon og karma	1/
1.10 Spesielle evner og bevissthetstilstander	4/
1.11 Åndsvitenskapene	3/
2. Kristendomsrelaterte	11/ 4,5%
2.1 Tradisjonell kristendom	3/
2.2 Mystisk kristendom	2/
2.3 Alternativ kristendom	6/
3. Relaterte til klassiske religioner utenom kristendom	8/ 3%
3.1 Buddhismerelatert	1/
3.2 Taoismerelatert	1/
3.3 Jødedomsrelatert	2/
3.4 Islamsrelatert	-
3.5 Hinduismerelatert	4/
4. Relatert til etnisk religiøsitet	5/ 2%
5. Økologi	27/ 11%
6. Vitenskapsrelaterte	5/ 2%
7. Restkategori	63/25,5%

2.1.4 Oversikt over restposten

Jeg har valgt å lage noen underkategorier innenfor restkategorien for å vise hvilke tema som går igjen. Tallene angir antallet artikler innenfor tema.

Samliv/familie/barn: 10
Kunst/kultur/litteratur: 10
Musikk og spiritualitet: 9
Politikk/samfunn: 8
Helse (utover alternativ medisin og behandling): 8
Kosthold: 7
Naturens sykluser og menneskelige ritualer: 4
Reiseartikler: 3
2012-tematikk: 3

Man kan stille spørsmålsteget ved enkelte av disse kategoriene, spesielt kunne man argumentere for at de kunne vært slått sammen eller delt inn annerledes. Kategoriene «Helse (utover alternativ medisin og behandling)» og «Kosthold» kunne sikkert vært inkludert i hovedkategorien «Alternativ medisin og behandling». «Musikk og spiritualitet» kunne vært plassert under «Østlig meditasjon» eller «Andre religioner». «Samliv/familie/barn» kunne vært plassert under «Psykoreligiøsitet». Grunnen til at jeg allikevel har valgt å la dette være egne kategorier er for å vise omfanget og dermed tydeliggjøre trendene. Jeg er klar over at dette påvirker statistikken og sammenligningsgrunnlaget med Mari Tampuu sin oppgave, men tror allikevel at denne inndelingen er mest hensiktsmessig.

2.2 Alternativmessene

2.2.1 En presentasjon av alternativmessene

Det har vært arrangert alternativmesser i Norge i 19 år. Den første ble arrangert høsten 1993 i Ingeniørenes Hus i Oslo og hadde 4000 besøkende. På denne messen var det 70 utstillere og 31 foredrag.¹⁰ På flere nettsteder blir det oppgitt at det nå årlig arrangeres nærmere 50 små og store alternativmesser i Norge, men etter å ha brukt mye tid på internett og søkt etter messer arrangert i 2011 har jeg kommet frem til at dette tallet nok er nærmere 40 enn 50 (se egen oversikt under neste punkt). Det anslås at disse har til sammen ca. 100 000 besøkende. Skandinavias største alternativmesse arrangeres på Lillestrøm hver høst og denne alene har

¹⁰ Tall hentet fra lederartikkelen i «Visjon» 5/09

omtrent 15 000 besøkende.¹¹ På messa i 2011 var det 350 utstillere og 400 foredrag/miniworkshops/panelsamtaler/konserter.

Alternativmessene arrangeres over hele landet og gjennom hele året. De største arrangørene av messer i Norge i 2011 er Sagaforlaget med 18 messer, Kulturverkstedet Orion as med 6 messer og Alternativt Nettverk med 3 messer. Sistnevnte aktør står bak de tre største messene i landet når det gjelder antall utstillere, foredrag og besøkende. Som omtalt tidligere i oppgaven er det også Alternativt Nettverk som står bak bladet Visjon.

I lederartikkelen i «Visjon» 4/2008 spår redaktør Solum at antallet mennesker som besøker alternativmesser vil øke fra 100 000 til 150 000 i året som kommer. Som et ledd i dette valgte AN fra 2009 å øke antallet messer de arrangerer, og de ønsket nå å arrangere to messer både i Oslo, Bergen og Trondheim. Fra og med 2010 gikk de tilbake til å arrangere kun én i hver by. I sin lederartikkel i 2/2009 oppfordres leserne til å *tipse andre om bladet vårt, messer og annet. Vi kan trenge litt hjelp om vi fortsatt skal spille den rollen i samfunnet som vi har hatt siden vi ble etablert i 1992.*¹² Det kan altså virke som om antallet besøkende på alternativmessene foreløpig har stabilisert seg, og økningen Solum spådde lar vente på seg.

Når det gjelder hva slags mennesker som besøker alternativmessene så finnes det ikke noen undersøkelser som omhandler dette direkte, men KIFO sine undersøkelser av AN sine kontakter og lesere (se omtalen av hvem som leser «Visjon») viser at gruppen av de som leser «Visjon» og de som besøker alternativmesser er forholdsvis sammenfallende, så da kan vi anta at mye av de som ble beskrevet over som karakteristikk av «Visjon» sine lesere også stemmer for de som besøker messene. Dette stemmer også godt med inntrykket jeg har fått etter å ha vært tilstede på noen alternativmesser selv.

2.2.2 Oversikt over samtlige messer i Norge i 2011

¹¹ <http://www.alternativ.no/messer/nyheter/alternativmesser.php> (11.11.11) og mail fra Eirik Solum i AN som bekrefter at det var ca 15 000 mennesker innom messa på Lillestrøm i nov 2011 (25.11.11).

¹² «Visjon» 2/2009:3

Oversikt over alternativmesser 2011

Dato	Sted	Lokale	Arrangør
22.-23.jan	Larvik	Quality Hotel Grand Farris	Saga Forlaget
5.-6.feb	Drammen	First Ambassadeur Hotell	Saga Forlaget
10.-11.feb	Heimdal	Sanitetens Hus	Alt for daman
11.-13.feb	Mo i Rana	Båsmo ungdomsskole	Kulturverkstedet Orion as
12.-13.feb	Ålesund	Rica Parken Hotel	Saga Forlaget
4.-6.mars	Alta	Rica Hotel	Kulturverkstedet Orion as
5.-6.mars	Sandefjord	Rica Park Hotel	Saga Forlaget
12.-13.mars	Arendal	Clarion Hotell Tyholmen	Saga Forlaget
18.-20.mars	Bergen	Grieghallen	Alternativt Nettverk
19.-20.mars	Tønsberg	Eik idrettshall	Helse og vekst
25.-27.mars	Hønefoss	Ringerikshallen	TelMark as (Øyvind Riibe)
26.-27.mars	Sandnes	Quality Hotell	Saga Forlaget
1.-3.apr	Trondheim	Trondheim Spektrum	Alternativt Nettverk
2.-3.apr	Sarpsborg	Quality Hotel og Resort	Saga Forlaget
8.-10.apr	Kongsberg	Norsk Bergverksmuseum	Yin Yang huset
9.-10.apr	Trysil	Trysil Hotell	Lars Erik Lie (?)
9.-10.apr	Gjøvik	Quality Grand Hotel	Saga Forlaget
30.-1.mai	Lillestrøm	Årasen konferansesenter	Saga Forlaget
27.-28.mai	Svalbard		Liv Nyheim
28.-29.mai	Steinkjer	Quality Hotel Grand	Saga Forlaget
3.-5.juni	Molde	Quality Hotel Alexandra	Kulturverkstedet Orion as
27.-3.juli	Langesund	Quality Hotel og Resort	Alternativfestivalen
27.-28.aug	Hamar	Scandic Hotel	Saga Forlaget
2.-4.sept	Stiklestad	Stiklestad Nasjonale Kultursenter	Ann-Kristin Normann (?)
3.-4.sept	Hemsedal	Nøsen Fjellhotell	Saga Forlaget
10.-11.sept	Fredrikstad	Rica City Hotel	Saga Forlaget
16.-18.sept	Harstad	Grand Nordic Hotel	Kulturverkstedet Orion as
17.-18.sept	Blaker	Blaker Skanse	Alternativmessen i Blaker
23.-25.sept	Stavanger	Folkets Hus	Christian Paaske
24.-25.sept	Elverum	Hotel Central	Spiren – for helse og livsglede
1.-2.okt	Kristiansand	Sørlandsparken Quality Hotel	Saga Forlaget
1.-2.okt	Florø	Flora samfunnshus	Alt. forum for helse og heilhet
8.-9.okt	Drammen	First Ambassadeur Hotel	Saga Forlaget
21.-23.okt	Bergen	Vestlandshallen	Magic Town as
22.-23.okt	Haugesund	Rica Maritim Hotel	Saga Forlaget
29.-30.okt	Tønsberg	Quality Hotel	Saga Forlaget
28.-31.okt	Tromsø	Scandic Hotel	Kulturverkstedet Orion as
11.-13.nov	Bodø	Stordalshallen	Kulturverkstedet Orion as
12.-13.nov	Skien	Ibsenhuset	Saga Forlaget
18.-20.nov	Lillestrøm	Norges varemesse	Alternativt Nettverk

2.2.3 En kort presentasjon av de tre største messearrangørene

Sagaforlaget

Den største arrangøren av alternativmesser i Norge i 2011 med 18 messer var Sagaforlaget. Sagaforlaget ble etablert i 1999 og startet som et ordinært forlag. Etter hvert kom de i kontakt med det nyreligiøse miljøet, og i 2004 arrangerte de sin første alternativmesse.¹³ De står bak boka Alternativhåndboka og nettstedet alternativhandboka.no. Begge steder kan aktører innenfor det nyreligiøse markedet kjøpe seg inn med annonser. Sagaforlaget står også bak nettbokhandelen mystica.no.¹⁴ Fra og med 2012 har Sagaforlaget planer om å kutte ned på antallet alternativmesser.¹⁵

Kulturverkstedet Orion as

På sin hjemmeside betegner Kulturverkstedet Orion seg som «et alternativt nettverk og kraftsenter i Nord som beriker livet og viser vei». De holder til i Tromsø og hovedstikkordene de oppgir for sin virksomhet er helse, spiritualitet, utdanning, terapi, miljø, kultur og selvutvikling.¹⁶ Deres nettside er et forum både for annonser og bekjentgjøringer av ulike behandlinger, samlinger osv. Kulturverkstedet Orion as sto bak 6 alternativmesser i Norge i 2011; én i Molde og resten i Nord-Norge.

Alternativt nettverk

Alternativt nettverk står bak tidsskriftet Visjon og tre av de største alternativmessene i Norge, inkludert den aller største på Lillestrøm. De to andre messene er i Bergen og i Trondheim, begge på våren. De presenterer seg selv som et forum som ønsker «å stimulere til informasjon, debatt og aktivitet, blant annet innen personlig og spirituell utvikling, alternativ medisin, økologi, global bevissthet, alternative livssyn og et mer helhetlig verdensbilde».¹⁷ Alternativt nettverk ble stiftet i 1992. Se omtalen av «Visjon» i kapittel 2.1.1 over for mer informasjon. Det er 4 heltidsansatte som jobber i Alternativt Nettverk.

¹³ «Visjon» 6/2008:31

¹⁴ http://www.sagamesser.no/default.asp?side_ID=15490 (14.11.11)

¹⁵ Opplyst på mail fra Grete Tallaksrud i Sagaforlaget 21.09.11

¹⁶ <http://www.kulturverkstedet.no/07-kos-velkommen.html> (14.11.11)

¹⁷ http://www.altnett.no/no/om_oss/ (14.11.11)

2.2.4 En kort oversikt over noen av gjengangerne blant aktørene på alternativmessene

Etter å ha lest messeprogrammene for omtrent samtlige av alternativmessene som ble arrangert i Norge i 2011 kan man slå fast at det er en del gjengangere i dette miljøet. Det kan virke som om hver messearrangør har en del «faste aktører» som er med på mange av deres messer, men i tillegg er det flere av disse aktørene som også deltar på messer av andre arrangører. Det er ikke så lett å lage en liste over de som utgjør «kjernen i alternativmesse miljøet», men jeg foretok en liten opptelling for likevel å forsøke å lokalisere noen av dem.

Jeg valgte ut 5 av de 18 messene som ble arrangert av Sagaforlaget, altså den største arrangøren. For å få en geografisk spredning på området valgte jeg messene i Drammen, Hamar, Skien, Haugesund og Fredrikstad. Jeg gikk igjennom listene med utstillere/aktører på disse fem messene og laget en liste over de som deltok på to eller flere av disse. Denne listen tok jeg med meg videre og sjekket hvem fra den som også var aktører på én eller flere av messene arrangert av Kulturverkstedet Orion as og/eller Alternativt nettverk. På bakgrunn av denne listen¹⁸ har jeg valgt ut noen få av de mest aktive messeaktørene som jeg presenterer i det følgende. Jeg vil også her presentere én aktør som ikke er hentet fra den overnevnte listen, men som jeg likevel velger å ta med fordi jeg kommer tilbake til dem senere i oppgaven. Presentasjonene er basert på både omtaler i media og på aktørens selvpresentasjoner på nettside og i foredrag.

Ania Aasen

Den personen som er oftest representert er Ania Aasen. Hun deltok på hele 12 av de 14 messene jeg tok utgangspunkt i. Ania Aasen kommer fra Larvik og har vokst opp med foreldre som var aktive innenfor Jehovas Vitner. Dette miljøet har hun selv tatt avstand fra, og hun forteller åpent om dette både på foredrag og til media. På bakgrunn av dette har hun opplevd mye frykt og brukte mye tid på å finnes sin plass.¹⁹ Ania kan vi plassere innenfor kategorien åndetro, og hun kaller seg medium og klarsynt. Hun både ser og kommuniserer med engler, hjelpere, avdøde og naturånder. Hun arrangerer også Englekurs. Selv deltok jeg på foredraget «Vår fantastiske ånde verden» med Ania Aasen på alternativmessen i Fredrikstad høsten 2011.

¹⁸ Vedlegg 1 etter kildehenvisningene

¹⁹ <http://www.ostlendingen.no/nyheter/fra-healing-til-englesamtaler-1.4027400> (26.11.11)

Phil Philips

Phil Philips deltok på 9 av de 14 messene jeg tok utgangspunkt i. Han har sin egen hjemmeside på internett og offentlig profil på facebook. Phil Philips kommer opprinnelig fra England, men bor for tiden i Oslo. Blant tjenestene han tilbyr på sin nettside er: healing, klarsynthet og rensing av aura og chakra. Han har utgitt en biografi hvor han forteller om sin fortid med depresjon og alkoholmisbruk, og hvordan det spirituelle ble hans vei til nå å leve et fullverdig liv. I 1980 ble han klar over sine spirituelle evner og har etter dette gått i lære for etter hvert selv å bli kursholder i ulike typer healing.²⁰

Torkil Kjelstrup

Torkil Kjelstrup har siden 1989 arbeidet som profesjonell håndanalyser. Han har i mange år vært aktiv på alternativmessene og av gjengangerne blant aktørene i 2011 er han en av de få jeg fant igjen i messeprogrammet fra 2003. Av mine 14 utvalgte messer i 2011 deltok han på 10. Torkil Kjelstrup har i løpet av de siste 20 årene studert mye metafysikk i forhold til psykologi og åndelige temaer, og har i tillegg vært innom behandlingsformer som healing, kinesiologi og Bachs blomstermedisin.²¹ Han har blant annet skrevet en artikkel i tidsskriftet Ildsjelen hvor han presenterer kirkens problematiske forhold til håndanalyse.²²

Areopagos/ I Mesterens Lys

Areopagos presenterer seg selv som en «en kristen stiftelse som arbeider for at kristen tro og praksis blir presentert troverdig for åndelig søkende mennesker i dag». Areopagos arbeider i Kina, Danmark og Norge.²³ Et av prosjektene som drives av Areopagos kalles «I Mesterens Lys» (IML). IML driver blant annet med dialogforum, kurskvelder og de deltar på alternativmesser. Hensikten med dette er «å lytte og å lære av andre søkende, delta med samtaler, forbønn og velsignelse og å tilby seminarer i skjæringspunktet mellom kristen tro og nyåndelighet». ²⁴ I messeprogrammene fra Oslo 2003 og 2004 er Areopagos og IML det eneste kristne innslaget blant foredragsholderne. IML er fortsatt aktivt tilstede på Alternativmessene og hadde på Lillestrøm i 2011 stand sammen med retreat-bevegelsen.

²⁰ <http://www.phil-philips.f2s.com/Autobiography.htm> (29.11.11)

²¹ <http://www.handanalysekjelstrup.no/default.asp?ID=89&DaTi=4:08:18 PM> (29.11.11)

²² <http://www.ildsjelen.no/wp-content/uploads/2009/05/handanalyse.pdf> (29.11.11)

²³ <http://www.areopagos.no/pages/side.aspx?nr=50> (14.11.11)

²⁴ <http://www.imesterenslys.no/om.htm>

2.2.5 Oversikt over tema som tas opp på alternativmessene**KATEGORISERING AV ALTERNATIVMESSENE****Foredrag, Konserter, paneldebatter med mer.**

	2003-2004	2010-2011
«SAMLINGER» TOTALT	643/ 100 %	777/ 100 %
«SAMLINGER» ETTER TEMAET, MED PROSENT:		
1. Relatert til alternativreligiøsitet	462/ 72 %	503/ 65 %
1.1 Alternativ medisin/behandling	217/ 34 %	225/ 29 %
1.2 Psykoreligiøsitet	68/ 10,5 %	88/ 11 %
1.3 Den nye åndelighet	22/	13/
1.4 Østlig meditasjon	57/ 9 %	23/ 3 %
1.5 Åndetro	22/ 3,5 %	107/ 14 %
1.6 Spådom	25/	26/
1.7 Dyrking av kvinnelighet, Gudinetanken.	1/	2/
1.8 UFO-religionen	-	-
1.9 Reinkarnasjon og karma	43/ 7 %	18/ 2 %
1.10 Spesielle evner og bevissthetstilstander	5/	1/
1.11 Åndsvitenskapene	2/	-
2. Kristendomsrelaterte	8/ 1 %	23/ 3 %
2.1 Tradisjonell kristendom	6/	19/
2.2 Mystisk kristendom	1/	-
2.3 Alternativ kristendom	1/	4/
3. Relaterte til klassiske religioner utenom kristendom	18/ 3 %	14/ 2 %
3.1 Buddhismerelatert	7/	7/
3.2 Taoismerelatert	6/	3/
3.3 Jødedomsrelatert	1/	1/
3.4 Islamsrelatert	-	-
3.5 Hinduismerelatert	4/	3/
4. Relatert til etnisk religiøsitet	18/ 3 %	36/ 4,5 %
5. Økologi	10/ 1,5 %	12/ 1,5 %
6. Vitenskapsrelaterte	2/ 0,25 %	3/ 0,5 %
7. Restkategori	134/ 21 %	150/ 19 %
Musikk og spiritualitet:	37	30
Kosthold:	21	16
Samliv, familie og barn:	7	10
Dyrekommunikasjon:	1	33

2.3 Oppsummering av forholdet mellom messer og tidsskrift

Som vi kan lese ut av skjemaene jeg har inkludert over er det ikke slik at trendene på alternativmessene og i «Visjon» på alle områder er sammenfallende. Når jeg i neste kapittel av oppgaven vil komme med en analyse av de ulike trendene jeg har funnet, har jeg valgt å presentere disse i de kategoriene som er brukt i skjemaene. På denne måten vil jeg fortløpende analysere både hva som er dagens trender, men jeg vil og se på hvordan dette har utviklet seg siden 1992 og reflektere litt over hva denne utviklingen kan skyldes. De kategoriene som er minst, og hvor det heller ikke har skjedd en merkbar utvikling, kommer jeg ikke til å bruke mye plass på å kommentere.

3. Analyse av de ulike trendene jeg har funnet

3.1 Stoff relatert til alternativreligiøsitet

Alternativreligiøsitet er her forstått som religiøsitet som er «alternativ» til kristendommen og andre tradisjonelle religioner. Jeg kommer ikke til å kommentere kategoriene om Dyrking av kvinnelighet, UFO-religion, Spesielle evner og bevissthetstilstander eller Åndsvitenskapene. Ingen av disse temaene er framtreddende verken i «Visjon» eller på alternativmessene (og var det heller ikke tidligere, slik at det har ikke skjedd en utvikling som er verdt å kommentere), og er dermed ikke blant de viktigste trendene.

3.1.1 Alternativ medisin og behandling

Da tidsskriftet «Nettverks Nytt» begynte å komme ut i 1992 var emner knyttet til alternativ medisin og behandling det store hovedtema i artiklene. På skjemaet med kategorisering av artikler fra Mari Tampuu sin oppgave ser vi at i årene 1992 til 1994 var 40 % av artiklene relatert til dette. I artiklene fra 2003-2005 er dette halvert til 19 %. På mitt skjema fra 2008-2010 ser vi at dette nå er ytterligere halvert og kun 9 % av artiklene i «Visjon» omhandler nå alternativ medisin og behandling. Til tross for dette er det fortsatt et av de største tema i bladet. Når det gjelder alternativmessene ser vi noe av den samme utviklingen, men i mindre format. I 2003-2004 omhandlet 34 % av foredragene/workshopene osv alternativ medisin og behandling, mens i 2010-2011 har dette sunket til 29 %. På messene er det altså fortsatt alternativ medisin og behandling som er den store hovedtrenden.

Fra alternativt til komplementært, integrert og helhetlig

En medvirkende årsak til at prosenttallet på messene fortsatt holder seg så høyt som 29 % er nok at hovedtema på den store alternativmessa på Lillestrøm i 2011 var «*Fremtidens helsetjenester og integrering av komplementære og alternative behandlingsformer i offentlig helsetjeneste*». ²⁵ Som en del av dette hadde man for eksempel en egen «Grønn paviljong», som skulle være en modell av et mer integrert og helhetlig helsetilbud. I formuleringene som jeg her har hentet fra Eirik Solum sin innledning i messeprogrammet finner vi mange nøkler for å se på utviklingen innenfor dette tema. Man ønsker å gå fra å være «alternativ» til å bli «integrert», «komplementært» og «helhetlig». Denne endringen i begreper man bruker om dette reflekterer ønsket om å gå fra noe alternativt og for de spesielt interesserte, til å bli en del av mainstream-kulturen. Som jeg har presentert over er dette noe av det AN-miljøet ønsker å bidra til. I lederartikkelen i 4/2010 skriver Eirik Solum blant annet at *fordi vi lever i en verden og et samfunn som blir stadig mer komplekst er det viktig å forstå en større helhet når man behandler mennesker og helse*. ²⁶

Alternativ behandling var tematisert på flere ulike måter på alternativmessa på Lillestrøm 2011, blant annet i form av flere panelsamtaler. En av disse hadde overskriften «Hva innebærer egentlig alternativ behandling og hvilken effekt kan man forvente?» Her ble det argumentert med at de som tidligere ble kalt for «heksedoktorer» nå blir tatt på alvor, og med rette. *For 20 år siden hadde ingen hørt om antioksidanter. I dag er det helt vanlig. Det som kan virke rart i dag er fremtidens skolemedisin. Vårt eksisterende helsevesen er ikke bærekraftig og veien mot en integrert medisin er i gang. Det store problemet i dag er at skolemedisinen blir akterutseilt. Man må ha mer tid – man skal gjennom alle delene av kroppen. Vi må slutte å snakke om skolemedisin og alternativmedisin, og heller snakke om god og dårlig medisin*. ²⁷

I sin oppgave fra 2006 skriver Mari Tampuu at i de første årene (1992-92) «Nettverks Nytt» kom ut drev man mye med legitimering av sin virksomhet, og et av de store temaene er debatten om kvakksalverloven. Mange artikler, inkludert flere lederartikler, brukes på å omtale dette. Etter hvert blir dette tema mindre og mindre, og i 2/2003 skrives det en artikkel om at «Kvakksalverloven pensjoneres». Utviklingen går i retning av en ny lov og en større

²⁵ Messeprogrammet Lillestrøm 2011

²⁶ «Visjon» 4/2010:3

²⁷ Paneldebatt på alternativmessa på Lillestrøm fredag 18.november 2011

frihet rundt dette.²⁸ Nå viser det seg at denne utviklingen nok har gått saktere enn man i det alternative miljøet hadde sett for seg. I messeprogrammet fra 2011 skriver Eirik Solum at *I helsevesenet ser vi at komplementære og helhetlige perspektiver langsomt har begynt å få innpass. Begreper som «friskvern» er på vei inn og overalt vokser det frem egne frisklivssentraler. Buddhistisk meditasjon aksepteres, bare det presenteres som «mindfulness». Økt fokus på kosthold og ernæring har langsomt blitt en selvsagt del av det å skape bedre helse. Men fortsatt er veien lang til virkeliggjøring av et integrert helsetilbud, hvor det beste fra flere verdener møtes. På messen setter vi søkelys på veien videre.*²⁹ På en del måter kan nok dette ses på som «programerklæringen» for AN sitt arbeid innenfor dette feltet.

Denne «legitimeringsprosessen» fortsetter, og på messa på Lillestrøm 2011 hadde man både foredrag, paneldebatter og pasientintervjuer i forbindelse med dette tema. Et eksempel på et slikt foredrag kan være et som ble holdt fredag 18.november av Mona Berg Hansen fra Nasjonalt informasjonssenter for alternativ behandling (nifab). Overskriften for foredraget var «Hva går det ut på? Virker det? Kan det være farlig?». Nifab er opprettet og finansiert av Helsedepartementet for å gi kunnskapsbasert og kvalitetssikret informasjon om alternative behandlingmetoder.³⁰

I de nyeste nummere av «Visjon» finner vi også en del artikler som er en del av denne pågående prosessen. Eksempler kan være artikkelen «Hva vet vi om healing» (5/09) som blant annet viser til forskning rundt dette og artikkelen «Verdenskongressen innen alternativ behandling» (4/10) hvor over 400 forskere er samlet. Her uttaler professor Vinjar Fønnebø, direktør for nasjonalt forskningssenter innen komplementær og alternativ medisin at *Når halve befolkningen bruker alternativ behandling i en eller annen form, må forskningsaktiviteten rundt dette bli sammenlignbar med skolemedisinen.*³¹ Viktig her er også portrettintervjuet med Andrew Weil i 5/2010 om helhetlig medisin. Om Weil skriver artikkelforfatteren at «Time Magazine har kåret ham til en av verdens mest innflytelsesrike personer og CNN spør ham når de tar opp helse spørsmål».³² Dette er en omtale som er med og gir autoritet og troverdighet.

²⁸ Tampuu 2006:20-21

²⁹ Messeprogrammet Lillestrøm november 2011, side 5

³⁰ Messeprogrammet Lillestrøm november 2011, side 7

³¹ «Visjon» 4/2010:56

³² «Visjon» 5/2010:71

En del av denne prosessen er også å skape debatt rundt «etablerte sannheter» innenfor helsesektoren, blant annet når det gjelder vaksiner og behandling av enkelte sykdommer. Dette kommer jeg tilbake til i restkategorien.

I tillegg til å legitimere har det også vært et tema å skille mellom de som er «seriøse» utøvere innenfor det alternative og de som kun er ute etter å utnytte dette voksende markedet. Dette har også vært tematisert i «Visjon», blant annet gjennom artikkelen «Det alternative på skillevei» (4/08).

Et av temaene som ble tatt opp på Lillestrøm messa 2011 var kritikken mot alternativ medisin og behandling som har kommet fra Human-Etisk Forbund (HEF) gjennom kampanjen «Ingen liker å bli lurt». Kampanjen er mot klarsynte, alternativmedisinere, krystallhealere og andre som utnytter folks tvil, sorg og håp med grunnløse påstander.³³ HEF sier selv at de vil «hjelp folk til å tenke kritisk, slik at de ikke blir lurt». Blant de kritiske røstene på alternativmessa var det noen som nå mente at HEF hadde tatt over kirkens rolle som «forfølgere» av det alternative-miljøet. Også i det nyåndelige tidsskriftet «Ildsjelen» har man tatt debatten og forsvarer seg mot disse påstandene.³⁴ Denne debatten er neppe over med det første.

Utallige ulike behandlingsformer

Både på messene og i «Visjon» har den overnevnte tematikken vært viktig, men det meste av innholdet innenfor kategorien alternativ medisin og behandling går allikevel på konkrete behandlingsformer osv. Et viktig prinsipp innenfor dette er at man ikke kan skille mellom kropp, sjel og psyke. Dette ser vi blant annet tematisert i artikkelen «Hvordan å helbrede psykiske traumer gjennom kroppen» (4/09).

Et aspekt i dette er hva slags sykdommer og lidelser som man skal behandle. Først og fremst gjelder dette «normale» diagnoser, slike som også skolemedisinen forholder seg til. Men i tillegg til dette har det innenfor New Age dukket opp en del «nye» diagnoser. *Vi har importere «sykdommer» som ubalanserte chakraer, utvidede allergikonsept i form av candida, amalgamforgiftning, elektrisitetsallergi og elektrofelt-påvirkning; syndromer som*

³³ <http://www.human.no/Aktuelt/Kampanjen-Ingen-liker-a-bli-lurt/> (03.12.11)

³⁴ «Ildsjelen» 3/2011:24ff

*personlighetsspaltning og traumer forårsaket av alt fra dydsfunksjonelle familieforhold til møter med romvesener.*³⁵

Når det gjelder de ulike formene for behandling så er disse mangfoldige. Veldig mye handler om ulike former for healing, og en av de store trendene her er lydhealing. Dette ser vi i «Visjon», men ikke minst på messene. Her går det konserter kontinuerlig som stort sett alle er linket mot lyd-healing. Lydhealing omtales som «et kraftig verktøy som oppstår i øyeblikket. Det kan oppleves som en dyptgående kraft. Energien som skapes ved lydhealing er på en måte veldig spiss, og kan best beskrives som en slags nålenergi».³⁶ *Sammenhengen mellom lyd og musikk på den ene side og helse, sykdom og terapi på den andre har mennesket vært klar over siden tidenes morgen (...) Umiddelbart vet vi at musikk virker på oss og kan forandre oss på uforklarlige måter.*³⁷

Et av de store navnene innenfor alternativ medisin og behandling i Norge er lege Audun Myskja. Han er også en av de viktigste pådriverne i prosessen med å utvikle det han kaller en «enhetsterapi». Allerede i messeprogrammene fra 2003-2004 ser vi at han er et navn som går igjen, og på messe på Lillestrøm 2011 deltok han i flere ulike foredrag og paneldebatter. Han har også flere ganger vært omtalt i «Visjon», blant annet i artikkelen «Visjonær lege med alternativ verktøykasse» (1/10). Flere av foredragene som Myskja holdt på messa på Lillestrøm 2011 handlet nettopp om lydhealing. Et eksempel er foredraget «Kan lyd og musikk helbrede?». I omtalen av foredraget står det blant annet at «sang og musikk kan utvikles til et potensielt verktøy for helbredelse og mestring, og tilpasses den enkelte».³⁸ At musikk og spiritualitet er en viktig trend kommer jeg tilbake til i restkategorien, der dette er et stort tema.

Når det gjelder andre behandlingsformer som presenteres i «Visjon» og på messene så er dette alt fra «medisinering» som for eksempel «Homeopatisk behandling» (4/09) og «Naturlig behandling gjennom pollensesongen» (3/10) til behandling av kroppen ved hjelp av «Stjerner og krystaller» (6/09) og «Bowen-teknikken» (1/10). Men like vanlig er behandlinger som går på psyke og sjel som «Tankefeltterapi» (4/08) eller den etter hvert mye omtalte «The lightning process» (3/09) som blant annet brukes på den voksende gruppa med pasienter her i

³⁵ Kraft 2000:42

³⁶ Messeprogrammet 2011, «Sound healing konsert», lørdag 19.nov

³⁷ Olsen 2000:129

³⁸ Messeprogrammet 2011, «Kan lyd og musikk helbrede?», lørdag 19.nov

landet som har ME. Alt over er hentet fra artikler i «Visjon», men alle disse og mange flere er også presentert på messene. På messene kan man også få en «smaksprøve» på flere av de ulike behandlingene.

3.1.2 Psykoreligiøsitet

Denne kategorien omfatter tema som selvutvikling og spirituell utvikling. Psykologi og psykoterapi er også viktige stikkord. Eksempler på artikler innenfor dette tema kan være «Sjelens mandala – om fremtidens psykologi: den spirituelle psykologien» (3/09) og «Personlighetens drama som dør til sjelen» (3/09) som handler om transpersonlig psykologi.

Som jeg skal komme tilbake til blant annet i kapittelet med teologisk refleksjon er det nyåndelige miljøet i stor grad preget av en individualistisk spiritualitet. *Fokus rettes mot ens indre liv og personlige utvikling mot en høyere bevissthet. Religionsoskologen Paul Heelas (1960) omtaler nyreligiøsiteten som en «selvreligion», der Gud er mindre sentral, og mennesket selv er religionens ytterste referansepunkt.*³⁹ Vi kan på mange måter snakke om en «sakralisering av selvet». Dette er et viktig aspekt innenfor psykoreligiøsiteten.

På messene handler 11 % av foredragene osv om tema knyttet til psykoreligiøsiteten.

I «Visjon» har denne kategorien hatt en jevn økning gjennom bladets historie og er nå det helt klart største tema med hele 23 % av artiklene i 2008-2010.

Mari Tampuu valgte å inkludere artikler som handlet om mellommenneskelige relasjoner og forhold i kategorien psykoreligiøsitet. Jeg har derimot valgt å plassere disse i en egen underkategori innenfor restkategorien, dette fordi det er blitt en forholdsvis stor gruppe. Når man tar med dette i beregningen så kan vi konkludere med at kategorien psykoreligiøsitet har vokst enda mer enn det som kommer frem i skjema.

«The secret»

I 2006 gav Rhonda Byrne ut boka «The Secret»⁴⁰ som ble en internasjonal bestselger. Også mange i det nyåndelige miljøet fant inspirasjon i denne boka. I følge loven om tiltrekning kan du, ved hjelp av å tenke positivt, oppnå både økonomiske og helsemessige fordeler. I følge «The Secret» kan alle få det de ønsker seg mest. Dette har vært kjent av historiens største personligheter, og denne hemmeligheten avsløres nå for alle. I «Visjon» har denne boka både

³⁹ Lunestad 2000:162

⁴⁰ «The Secret» ble utgitt i 2006 av Atria Books Beyond Words Publishing

vært gjenstand for positiv omtale, men også noen kritiske betraktninger. I artikkelen «The Secret og loven om tiltrekning» (5/08) skriver Øyvind Solum om flere ulike tema med utgangspunkt i boka.

I artikkelen «Loven om tiltrekning vs loven om lykke» (5/09) kritiseres det materialistiske fokuset i «The Secret» og artikkelforfatteren konkluderer med at man kan finne lykke også når alle drømmer ikke går i oppfyllelse.

«Tankens makt»

«The Secret» kan vi plassere i en kategori om tankens makt. Dette er et viktig trekk ved psykoreligiøsiteten, og flere artikler i «Visjon» omhandler dette. I lederartikkelen i 5/10 skriver Eirik Solum nettopp om tankens kraft. Han er enig i at man ved bevissthetsendring kan skape reell og positiv endring, men samtidig holder han frem at vi også trenger konkret handling. «Klimaet på kloden kan ikke reddes utelukkende ved meditasjon, positiv tenkning og høyning av våre energier».⁴¹

En annen metode som er beslektet med «The Secret» finner vi omtalt i artikkelen «Silvametoden» (6/08). Ved å bruke større deler av hjernen kan man få det man tenker til å manifestere seg. Det er 20 år siden denne metoden ble etablert i Norge og man kan gå på kurs for å lære seg det. *Det viktigste er i stand til å ta riktige valg og beslutninger. Det er verdifullt på alle områder i livet, og spesielt i møte med utfordringer.*⁴²

De samme tankene som i «The Secret» og «Silvametoden» kan vi også finne igjen i blant annet bøkene til Paulo Coelho. En hovedtanke fra Alkymisten er for eksempel at dersom du virkelig ønsker deg noe, så vil hele universet jobbe for at du skal oppnå dette.

En liten vri på tanken om positiv tenkning finner vi i artikkelen «Tenk negativt!» (2/09). Her mener artikkelforfatteren at man av og til må tenke negativt for ikke å gjenta de samme feilene gang på gang. *Vær positiv når ting går bra. Når ting ikke går bra, innrøm det! Bruk negativ energi for å forandre situasjonen.*⁴³

⁴¹ «Visjon» 5/2010: 1

⁴² «Visjon» 6/2008:9

⁴³ «Visjon» 2/2009:27

«Mindfulness»

Et trend-begrep innenfor psykoreligiøsitet om dagen er «mindfulness». Dette begrepet har bakgrunn i buddhistisk meditasjon og handler om å være tilstede i livet her og nå. Et eksempel på en artikkel innenfor denne kategorien kan være «Våk opp av drømmen og erkjenn at du er våken» (3/08). Her presenterer artikkelforfatteren blant annet noen bøker fra den danske forfatteren Lars Muhl som gjerne sammenlignes med overnevnte Paulo Coelho. Lars Muhl var også tilstede på alternativmessa på Lillestrøm i 2010 og hadde flere foredrag.

På messene finner vi flere foredrag knyttet til bevissthet og tilstedeværelse. Et eksempel på dette kan være «Bevissthet – den nye tids visdom» ved Kristen Henriksen. «Hvordan kan vi skape sinnsro og bevisste kreative tanker?». ⁴⁴

«Mindfulness», eller å være tilstede i øyeblikket, dukker opp i ulike sammenhenger. I artikkelen «Nakunu og reisen inn i opplysning» (6/08) er det blant annet snakk om å «lære å akseptere dette øyeblikket, være i dette øyeblikket». ⁴⁵

«Selvutvikling»

Begrepet selvutvikling er et av de hyppigst brukte innenfor psykoreligiøsitet, og tema knyttet til dette finner vi igjen både på messene og i «Visjon». I begrepet selvutvikling ligger det ulikt innhold avhengig av hvem som snakker om det.

I artikkelen «Selvutvikling mellom kaos og kosmos» (3/09) kan vi lese om de ti livsfaser og hvordan man utvikler seg gjennom disse. I hver livsfase opplever man verden « rikere, dypere og helere sammenlignet med den forrige. Ved å gjenkjenne hvilken livsfase vi befinner oss i så kan vi også mer bevisst velge de selvutviklingsverktøy og sosiale arenaer som stimulerer vår transformativ vekst fra kaos til kosmos». ⁴⁶

I den overnevnte artikkelen «Nakunu og reisen inn i opplysning» (6/08) er det også snakk om en prosess mot opplysning og selvrealisering, men her er det fire trinn man må gjennom. Et av temaene i denne artikkelen er at man ikke kan bruke Gud som en krykke. Overgivelse til Gud er en forsterkning av en offermentalitet. Folk må kunne ta vare på seg selv.

⁴⁴ Messeprogrammet fra Lillestrøm, Lørdag 19.november 2011

⁴⁵ «Visjon» 6/2008:61

⁴⁶ «Visjon» 3/2009:13

Inge Ås, en av gjengangerne i det alternative miljøet og grunnlegger av Holistisk Forbund, møter vi både gjennom «Visjon» og på alternativmessene. Hun driver Iliana-akademiet hvor hun blant annet jobber med nettopp selvutvikling. I artikkelen «Chakra, aura og selvutvikling» (6/09) omtales hennes første bok. I sin modell opererer hun med åtte chakra som inngangsporter til en selvutviklingsprosess. *Chakraene er dører til innsikt i det som er der, og forløsning av det som kan bli.*⁴⁷

I tillegg til modeller og steg i en selvutviklingsprosess finner vi også artikler som ligner litt mer på «inspirasjonsartikler» som man kan finne i de fleste ukeblader. Et eksempel på dette kan være «Manifest for indre glød» (6/08) hvor artikkelforfatteren har laget en liste med ti tips til hva som kan bidra til å gi deg et bedre liv. Dette er alt fra å få mosjon og sol, til å puste riktig og være takknemlig.

Også på alternativmessene er det flere foredrag og workshops knyttet til tema selvutvikling. Et eksempel på dette kan være foredraget «Bevissthetsendring av Gaberiel». Her står det blant annet i messeprogrammet *Ønsker du å komme deg videre, ta en «hovedrengjøring» i eget liv og gjøre deg ferdig med gammel bagasje som holder deg tilbake? Bevissthetsendring gir som navnet sier en ny og større bevissthet. Dette kan bli ditt livs viktigste verktøy.*⁴⁸

Kritikk av psykoreligiøsiteten

I mitt materiale fant jeg én artikkel som hadde et kritisk blikk på deler av psykoreligiøsiteten, og da spesielt dette med tankens makt og selvutvikling. I artikkelen «Lykken er...?» (1/10) setter artikkelforfatteren søkelyset på hva som gjør oss mennesker lykkelig og noen av fallgruvene i jakten på lykken.

*Det er blitt tabu å ikke lykkes når vi har «alle muligheter». Depresjon- og selvmordsstatistikken har aldri vært så skrikende. Vi har lagt en byrde på være skuldre som Gud sannsynligvis aldri ville legge på oss... Det er i virkeligheten like usannsynlig at alle kan bli en Røkke som at en leilending skulle kunne bli adelig i middelalderen. Denne misforståelsen skaper tapere.*⁴⁹

⁴⁷ «Visjon» 6/2009:49

⁴⁸ Messeprogrammet Lillestrøm 2010, Fredag 19.november

⁴⁹ «Visjon» 1/2010:47

Dette står i kontrast til både «the Secret» og andre modeller som lærer oss at vi kan oppnå akkurat det vi ønsker oss.

3.1.3 Den nye åndelighet

På alternativmessene er ikke den nye åndeligheten noe stort tema, men i «Visjon» har dette hatt en oppgang og i 2008-10 omhandlet 6,5 % av artiklene dette tema.

I sin oppgave fra 2006 omtaler Mari Tampuu blant annet Neale Donald Walsch.

Walsch vokste opp i Den Katolske Kirke, men fant etter hvert ut at denne ikke kunne romme hans tanker om Gud. Han stiftet etter hvert bevegelsen «Humanity's Team» og gav ut flere bøker som han kaller «samtaler med Gud». Her presenterer han «the new spirituality»; en ny forståelse av Gud. Walsch har kommet med mange sentrale tanker innenfor den nye åndeligheten og er omtalt i flere artikler i «Visjon» og i ulike sammenhenger på alternativmessene. Han har sin egen nettside som er oversatt til norsk og sin egen norske side på Facebook.⁵⁰ I «Visjon» 1/2010 kan vi lese et portrettintervju med Walsch. Her snakker han om sin kommende bok hvor han lanserer «en ny teologi». Han understreker at dette ikke er en ny religion. *Religion er en samling av doktriner og dogmer som forteller oss at alt vi trenger å vite om Gud er samlet der allerede, alt vi trenger å gjøre er å tro. Jeg ønsker at mennesker skal kunne oppleve sannheten selv; at vi er ett med Gud og andre mennesker. At vi alle er deler av den samme sjelen.*⁵¹

Som vi ser et eksempel på over ønsker det alternative miljøet stort sett ikke å få bli forbundet med begrepet «religion». På mange måter kan det da virke litt selvmotsigende at flere av de sentrale personene i dette alternative miljøet (blant andre Øyvind Solum) går sammen og danner Holistisk Forbund, som nettopp er «et organisert religionssamfunn som man kan være medlem av» (jfr begrepet «Nyreligiøsitet»). I artikkelen «Hva er egentlig holisme for holistisk forbund?» i medlemsbladet til Holistisk forbund skriver Øyvind Solum at *Holistisk forbund skiller mellom åndelighet og religion, og står for et udogmatisk åndelig livssyn. Holistisk forbund ønsker å styrke det enkelte individs rett og frihet til stadig dypere forståelse og erkjennelse, uten at vi sier noe om hva som er det eneste sanne eller riktige.*⁵²

⁵⁰ www.walsch.no og <http://www.facebook.com/pages/Walsch-Norge/115402358541350?ref=ts> (29.11.11)

⁵¹ «Visjon» 1/2010:54f

⁵² «Holisten» 2/2011: 6

I artikkelen «Vi er dem vi har ventet på» (2/08) gir artikkelforfatter Øyvins Solum noen betraktninger rundt HoF historie og fremtidige utfordringer.

I artikkelen «Holisme og den fremvoksende spiritualiteten» (4/10) presenterer artikkelforfatter Øyvind Solum blant annet forskjellen på New Age og Holisme, og han skriver om holistisk medisin og psykologi og om holistiske ritualer. Dette siste har vært tematisert flere ganger i «Visjon», blant annet gjennom artikkelen «Holistisk forbund får vigselfrett» (3/09). *HoF har en viktig samfunnsmessig oppgave i å kunne tilby et vigselfrituale for alle de mennesker som utøver sitt eget livssyn ubundet av dogmer.*⁵³

Denne allerede nevnte spetiske holdningen til dogmer er en del av den nye åndeligheten. I artikkelen «Der humanetikken sviker» er det Human-Etisk Forbund som kritiseres og det blir påstått at «stadig flere søker et alternativ til Human-Etisk Forbunds dogmatiske ateisme». Dette forholdet til ulike typer dogmer jeg kommer jeg tilbake til i min teologiske refleksjon i kapittel fire.

3.1.4 Østlig meditasjon

Ut ifra skjemaet med kategorisering av ulike tema på alternativmessene kan vi se at i 2003-2004 var østlig meditasjon et forholdsvis stort tema med hele 9 %. I 2010-2011 hadde dette tallet sunket til 3 %. Også i «Visjon» har tema knyttet til østlig meditasjon gått merkbart ned, selv om det muligens skulle ha vært litt større basert på at i serien «Musikk og spiritualitet», som jeg har valgt å plassere i restkategorien, er flere av artiklene hentet fra østlig tradisjon.

Meditasjon er en viktig del av New Age, og det at omtalen av det ikke er like hyppig som tidligere betyr ikke at det ikke lenger er aktuelt. Det kan vi si fordi i KIFO sin nyeste undersøkelse blant AN sine kontakter (se omtale under presentasjonen av «Visjon») svarer ca 70 % av de spurte at de mediterer minst én gang i måneden. I artikkelen «Pustens kraft» (5/09) omtales Yoga som «allemannseie», og basert på for eksempel oversikter over ulike gruppetreningstimer som tilbys på ulike treningssenter så er nok ikke dette så langt unna sannheten. Det å holde på med yoga er ikke lenger regnet for å være like «alternativt» som det var, og man trenger ikke ha noen spesiell link til New Age.

⁵³ «Visjon» 3/2009:75

Flere elementer hentet fra den østlige meditasjonstradisjonen er i dag viktige elementer innenfor det nyåndelige miljøet i vesten, uten at man nødvendigvis setter så mye fokus på opprinnelsen til disse tradisjonene.

3.1.5 Åndetro

Dette er antakeligvis den kategorien hvor den største utviklingen har skjedd. På alternativmessene har antallet foredrag/workshops knyttet opp mot åndetroen økt fra 3,5 % til hele 14 %. Dette er en betydelig økning og åndetroen er, etter alternativ medisin og behandling, blitt den største trenden på alternativmessene. Denne økningen gjenspeiles ikke i «Visjon». Her dukker åndetro ofte opp i løpet av en artikkel som et bi-tema, men er sjelden hovedtema. Et av de få unntakene er artikkelen «Mediumbølgen» (5/09). Her kommenterer artikkelforfatter og redaktør Eirik Solum de mange TV-programmene og bøkene relatert til åndetroen som stadig dukker opp, og han spør om dette har noen verdi for oss. Det kan virke som om han stiller seg litt skeptisk til denne utviklingen. Han konkluderer i hvert fall artikkelen med at *det kan være verdt å huske på at døde eller åndsvesener ikke nødvendigvis er klokere enn oss levende, selv om perspektivet deres muligens vil være annerledes enn vårt. Den viktigste åndelige veiledningen handler kanskje først og fremst om hvordan vi kan lytte til oss selv og lære oss selv bedre å kjenne. Får vi denne indre kontakten på plass, så har vi ikke det samme behovet for å spørre andre – levende eller døde – til råds. Og en slik indre trygghet bør kanskje være målet?*⁵⁴

Denne litt skeptiske holdningen fra Solum ser ikke ut til å prege AN sine kontakter nevneverdig. 55 % av de spurte opplyser at de har hatt kontakt med avdøde mennesker og nesten 70 % er helt eller delvis enig i påstanden om at «det forekommer at døde mennesker går igjen».⁵⁵

En av de mest aktive aktørene på alternativmessene innenfor tema åndetro er tidligere presenterte Ania Aasen. Da jeg besøkte messa i Fredrikstad høsten 2011 deltok jeg blant annet på hennes foredrag «Vår fantastiske ånde verden». Her fortalte hun at alle kan ha kontakt med ånde verdenen, og denne verdenen vil kommunisere med oss hvis vi er åpne for det. Hun

⁵⁴ «Visjon» 5/09:69

⁵⁵ Alle tall hentet fra KIFO sin undersøkelse fra september 2011

underviste også om de ulike aktørene innenfor ånde verdenen.⁵⁶ Jeg bruker nå hennes inndeling for å presentere dette, men trekker også inn andre kilder enn Aasen.

Hjelpere/Mestere

Aasen mener at vi er alle omgitt av hjelpere. Disse hjelperne har levd minst ett liv på jorda som mennesker, og er sjeler som har kommet litt opp i sin åndelige vei. Eksempler på hjelpere kan være indianere, prester eller munk. Vi har alle én «hovedhjelper», men kan også ha flere andre hjelpere. Dette kan variere i ulike faser av livet. Kjente eksempler på slike mestere kan være Buddha og Jesus. Dette ser vi blant annet i flere ulike artikler i «Visjon». Også Arild Romarheim belyser dette i en artikkel i Lutherske Kirketidende. *Man vil ha en åpen, altomfattende åndelighet, hvor Jesus føyer seg naturlig inn i rekken. Nyreligiøsiteten forsøker ofte å forene alt og opererer ofte med en «hellig tradisjon», en rekke av åndelige mestere – gjerne inklusive Jesus – som ofte ender opp med deres egen leder av i dag som det foreløpige siste ledd i tradisjonen av «mestere».*⁵⁷

Avdøde

I følge Aasen har vi alle avdøde hos oss og de ønsker å kommunisere med oss. De avdøde vil alltid være en del av oss og kan være våre hjelpere i kortere perioder. Hun mener også at avdøde som ikke går over til den andre siden blir spøkelser. Dette kan ha ulike grunner. Wenche Holløkken som også holdt foredrag i Fredrikstad fortalte at hennes sønn døde i 1996, men hun hadde fortsatt daglig kontakt med ham og han guidet henne. På alternativmessa på Lillestrøm 2011 var jeg på foredrag med Wenche Tømmervik med overskriften «Det finnes ingen død». Her fortalte hun om medium-seanser hvor man kunne ta kontakt med sine pårørende som var døde. I tillegg kunne man komme i kontakt med andre avdøde, for eksempel hadde Luis Armstrong vært der og sunget og danset for dem. Lisa Williams, kjent fra ulike TV-programmer, forteller i artikkelen «Mediumbølgen» (5/09) om hennes avdøde bestemor som plutselig satt på sengekanten hennes.

På messene har det de to siste årene blitt gitt tilbud om å lære å kommunisere med ånder, for eksempel på foredraget «Ånder i hus og på besøk hos deg» hvor man kan «lære mer om

⁵⁶ Alle presentasjoner av aktørene i ånde verdenen av Aasen er hentet fra foredraget «Vår fantastiske ånde verden» holdt på alternativmessa i Fredrikstad september 2011.

⁵⁷ Lutherske Kirketidende 10/2006:272

hvordan åndeverdenen fungerer. Hvorfor kommer de på besøk til deg, hva skal de i ditt hus? Hva vil de og hvordan kan du forholde deg til dem? Hvordan kan du snakke med dem?»⁵⁸ På messene er det også mange ulike aktører som du kan oppsøke for å få kontakt med dine avdøde, blant annet Phil Philips som tidligere i oppgaven ble presentert som en av gjengangerne på messene.

Troen på ånder har også blitt aktuelt gjennom blant annet TV-serier som «Åndenes Makt» og «Jakten på den 6.sans» på TVNorge. Avisa Vårt Land forholder seg til denne åndetroen blant annet ved å skrive artikler som «rensing av hus».⁵⁹ Det finnes også tilfeller av at prester blir spurt om å komme og «rense hus for ånder eller dårlig energi».

At åndetroen er en viktig trend om dagen er det liten tvil om. I min lokalavis «Akershus Amtstidene» har de for eksempel denne våren en artikkelserie som heter «Hjemsoekt – en serie om lokale spøkelser». I tillegg til lokale «spøkelseshistorier» vil også ulike mennesker som vet noe om tema slippe til.⁶⁰

Naturånder

I naturen finner vi ulike typer ånder. Ania Aasen snakket blant annet om alver. I følge henne er alvene halvt kropp og halvt ånd. De har ulike størrelser, men ikke nødvendigvis spisse ører slik noen av oss kanskje har sett på film. Alvene hjelper naturen og er underordnet englene. Under en håndsopprekning underveis i foredraget viste det seg at flere i salen hadde opplevd å ha kontakt med alver.

Videre snakket hun om dyreånder. Dette kan være «kraftdyr» som følger oss fra vi kommer inn i denne verden eller det kan være avdøde kjæledyr. I tillegg til at disse kan følge oss, kan man også følges av dyr fra tidligere liv. Også på alternativmessene i 2010 og 2011 har det vært flere foredrag om kommunikasjon med døde dyr. Et eksempel på dette kan være foredraget «Hva dyr «på den andre siden» forteller» som ble holdt av Sissel Grana lørdag 19.november på Lillestrøm. Denne trenden kommer jeg tilbake til i restkategorien.

⁵⁸ Alternativmessa på Lillestrøm søndag 20.november 2011

⁵⁹ Artikkel i Vårt Land 19.november 2011

⁶⁰ Akershus Amtstidende 16.mars 2012

I naturen kan vi også finne planteånder. Dette kan vi blant annet lese om i «Visjon» i artikkelen «Med planter som lærere» (1/09). Innen alternativ behandling har de de siste årene stadig vært snakk om healing ved hjelp av Ayahuasca. *Ayahuasca er en plante, en liane, som kokes i timevis til et tykt brygg. Drikken åpner bevisstheten og gir visjoner, og sjamanene bruker den til å se pasientens tilstand.*⁶¹ Denne drikken står også omtalt i artikkelen «Ayahuasca som sinnets speil» (3/10).

Engler

Det siste, men helt klart ikke minst omtalte, åndsvesenet som Aasen presenterer er englene. Hun mener at alle mennesker har engler rundt seg og alle har en «skytsengel». Menneskene har to mål på jorda; Å lære noe og å finne ut hvem vi selv er. Dette kan englene hjelpe oss med. Aasen mener at englene er på ulike stadier i utviklingen sin, og at det finnes et englehierarki. Kjeruber og serafer er de mektigste englene. Antallet engler vi har rundt oss er avhengig av hvor vi er i livsprosessen. Ania Aasen har lenge drevet «englekurs», men snakker om at det er et «før og etter Märtha».⁶²

Fokuset på engler har «tatt av» i Norge etter at Prinsesse Märtha Louise sammen med Elisabeth Samnøy startet sin engleskole og gav ut boka «Møt din skytsengel». I «Visjon» er dette omtalt i artikkelen «Engleprinsesse i en ny tid» (6/09). Her kan vi blant annet lese *at kontakten med engler går via hjertet ditt, og dermed deg selv. Det handler ikke om en autoritet utenfor seg selv.*⁶³ Artikkelforfatter Øyvind Solum skriver at *da Astarte Education ble lansert for drøye to år siden, ble det et voldsomt rabalder, og krefter både i Kirken og i den ateistiske offentlighet så ut til å føle seg truet.*⁶⁴

Notto Thelle gikk inn i debatten og skrev blant annet artikkelen «prinsessens engler» i «Visjon» 6/2010. Her forsøker han å være i dialog med et alternativt syn på engler og uttaler seg lite bastant, men konkluderer med at Märthas engler nok er litt annerledes enn Kirkens engler. Avisa «Dagen» går lengre i sin kritikk og konkluderer med at Norge har fått en *New Age-prinsesse» som bruker englene i sin personlige tjeneste.*⁶⁵

⁶¹ «Visjon» 1/09:71

⁶² http://www.nrk.no/nyheter/distrikt/hedmark_og_oppland/hedmarken/1.3786992 (29.11.11)

⁶³ «Visjon» 6/2009:18

⁶⁴ Op.cit.:15

⁶⁵ «Dagen» 25.september 2011

Englene er de eneste åndsvesener som er omtalt i de tre årgangene av «Visjon» jeg har lest. Kanskje er det fordi dette er den minst kontroversielle delen av åndetroen? I artikkelen «Erkeenglenes beskyttelse» (6/10) kan vi lese om hvordan englene kan hjelpe oss i vår selvutvikling og i det daglige. Man kan kontakte englene blant annet gjennom meditasjon.

3.1.6 Spådom

Når det gjelder kategorien spådom så har denne holdt seg forholdsvis stabil på messene med litt over 3 %, men i «Visjon» har det vært en økning i antallet artikler som omhandler spådom. Fra Mari Tampuu skrev sin oppgave i 2006 og frem til min kategorisering av artikler nå i 2008-2010 har denne kategorien økt med 6 %.

Noe av denne økningen kan skyldes artikkelserien «De 12 stjernetegnene». Her ble hvert enkelt stjernetegn presentert i en egen artikkel. I tillegg har de alltid en artikkel om det nye året «i et Astrologisk perspektiv» i utgave nr 1 hvert år.

På messene er spådom godt representert. Ikke først og fremst med foredrag osv (som jo er det jeg har basert min statistikk på), men med et stort antall utøvere som man kan «konsultere» på deres respektive stand. Når man ser på kartet over messehallen har spådom et eget hjørne av hallen, og i antall utgjør utstillerne her en betydelig del av totalen på messene.

3.1.7 Reinkarnasjon og karma

Forestillingene om reinkarnasjon og karma er hentet fra den østlige spiritualiteten, men har på mange måter blitt «vestliggjort».

Reinkarnasjonsforestillingen er et nøkkelsymbol i New Age med flere funksjoner: «den gir svar på hva som skjer etter døden», og den har en etisk funksjon – karmalæren.⁶⁶

Forestillingen om reinkarnasjon og karma står på flere måter i kontrast til det pessimistiske menneskesynet vi finner i kristendommen: mennesket kan frelse seg selv, gjennom en lengre prosess og en gradvis «forbedring» av hvem det er. Tanken om reinkarnasjon er blitt en del av folkereligøsiteten og en betydelig del av den norske befolkningen tror på dette. KIFO sin undersøkelse blant AN sine kontakter viste at 42 % tror at når vi dør så gjenfødtes vi til et nytt liv her på jorden, mens under 1 % tror vi havner enten i himmel eller helvete.⁶⁷

⁶⁶ Tampuu 2006:45

⁶⁷ Alle tall hentet fra KIFO sin undersøkelse fra september 2011

I «Visjon» har artikler knyttet til disse temaene aldri vært en trend, men på messene i 2003-2004 omhandlet 7 % av foredrag/workshops med mer reinkarnasjon og karma. I 2010-2011 var dette sunket til 2 %.

Vi finner flere referanser til dette tema i ulike artikler i «Visjon», men det er sjelden hovedtema. Derimot finner vi en interessant hovedartikkel om reinkarnasjon i det nyåndelige tidsskriftet «Ildsjelen» (som ble delt ut til interesserte på alternativmessa 2011). Denne heter «Hvorfor reinkarnasjon forsvant fra kirken» og er basert på boka «Himmelske samtaler 3» av tidligere omtalte Neale Donald Walch. Her påstås det at kirken klassifiserte læren om reinkarnasjon som kjettersk, fordi man skulle «selge» skriftemål og bostøvelser. Dette skulle gi folk en grunn til å opprettholde sitt medlemskap i kirken. Da dette etter hvert ikke fungerte oppfant kirken skjærsilden for «å skremme folk til å bli i kirken, og til å gi penger».⁶⁸

3.1.8 Oppsummering av kategoriene relatert til alternativreligiøsitet

Alternativreligiøsitet er den helt klart største hovedkategorien både i «Visjon» og på alternativmessene. Kategorien «Alternativ medisin og behandling» er fortsatt stor, selv om både artikler og seminarer knyttet til denne er synkende. På alternativmessene er «Åndetro» den kategorien som vokser mest mens psykoreligiøsitet vokser mest i «Visjon».

3.2 Kristendomsrelatert

Jeg velger å slå sammen de tre kategoriene relatert til kristendom; tradisjonell, mystisk og alternativ kristendom. Det samlede antallet er ikke større enn at jeg finner det hensiktsmessig å omtale dette sammen.

I «Visjon» har antallet artikler relatert til kristendom hatt en svak nedgang de siste årene. På alternativmessene har det hatt en svak oppgang. Det siste skyldes først og fremst at flere kristne menigheter etter hvert har valgt å være tilstede på alternativmessene for å presentere sitt budskap.

På messene har Areopagos og IML nå fått følge av flere som både holder foredrag og workshops, i tillegg til at de er representert med en stand. På Lillestrøm-messa i 2011 var både Oslo Kristne Senter, Oslo Vinyard og Svein-Magne Pedersen/Misjonen Jesus Leger

⁶⁸ «Ildsjelen» 3/11:44ff

tilstede. Felles for disse er at alle har fokus på helbredelse og alle tilbyr forbønn for dette på sin stand. På standen til Areopagos/IML og retreatbevegelsen tilbyr man også forbønn, men da for «heling av hjertet». Man kan også motta velsignelse.

Eksempler på foredrag på messene relatert til kristendom kan være Arild Stavnes fra IML som snakket om «Selvrealisering og Guddommeliggjøring» eller «Helbredelse – Jesus metoden» av Aslak Rønneseth fra Oslo Vinyard.

Helge Hognestad

En «kirkelig representant» på alternativmessene gjennom mange år er prest Helge Hognestad. Også i 2011 var han tilstede på lørdagen og holdt foredragene «Prest i lånt kappe» og «Mennesket våkner». I omtalen av det siste kan vi blant annet lese *Jeg ser Jesus og Buddha som de største i menneskenes historie, og mener at Jesus innleder en ny fase i evolusjonen, og at vi nå etter 2000 år kan være i ferd med å virkeliggjøre hans budskap om «gudsriket» inni oss.*⁶⁹

Hognestad er også en gjenganger i «Visjon», både som intervjuobjekt, men også som artikkelforfatter. Et eksempel på det siste kan være artikkelen «Jesusmysteriene» (1/08) hvor han blant annet diskuterer om Jesus opprinnelig var en hedensk gud. Et eksempel på at han dukker opp som intervjuobjekt kan er artikkelen «Kristendom for en ny tid?» (5/10). Her sier han blant annet at *Jeg tenker på Gud som kraft eller energi. Skaperkraft eller kjærlighetskraft. Da er det klart at alle menneskene på jorden kan ha tilgang til den. Det er religionene skapt forskjellige veier til den kraften.*⁷⁰

Når Hognestad omtales i bladet er dette i positive vendinger. I artikkelen «Jul til alle tider» (1/08) kalles han «reformprest» og i lederartikkelen i 3/2010 gis det støtte til Hognestad som «har fått beskjed om at han ikke lenger får lov til å holde sine godt besøkte gudstjenester. At han også stiller spørsmål ved en dogmatisk fortolkning av Jesu legemlige oppstandelse, hans offerdød og enkelte dogmer i den kristne lære, har blitt for mye for kirken»⁷¹. I den samme lederartikkelen omtales for øvrig Den Katolske Kirke som overgripere og moralsk uansvarlige. Hognestad stilles opp som en slags «motpol» til dette.

⁶⁹ Messeprogrammet 2011, «Helge Hognestad: Mennesket våkner», lørdag 19.november

⁷⁰ «Visjon» 5/2010:48

⁷¹ «Visjon» 3/2010:1

Det alternative miljøets forhold til kristendommen

Som jeg allerede har vært innom blant annet under kategorien «den nye åndeligheten» er det alternative miljøet ofte kritiske til etablert religion, inkludert kristendommen. Dette går som en rød tråd gjennom «Visjon» og vi kan se glimt av det i mange ulike artikler. Eksempler på dette kan vi se på baksiden av 5/2008 under overskriften «Eksorsisme mot nyreligiøsitet». Her er det igjen den Katolske Kirke og Paven som skaper problemer. På baksiden av 1/2009 under overskriften «Biskop Kvarme, homo-hat og Storberget» er det DnK som er omtalt. Her skrives det om kirkens mange overgrep opp igjennom tidene og konklusjonen er at *stadig flere mennesker søker dermed en spiritualitet som bygger på eget ansvar og egen erfaring. Dette er en viktig del av grunnen til at livssynsamfunnet Holistisk Forbund opplever vekst.*⁷²

Det er interessant å merke seg at flere av de sentrale aktørene i det alternative miljøet i ulike sammenhenger uttaler seg om sitt forhold til kristendommen, og eventuelt sin kristne bakgrunn. Tidligere omtalte Ania Aasen er veldig åpen om sin oppvekst i Jehoves Vitner og refererte til dette ved flere anledninger under sitt foredrag. Også Grete Holløkken snakket mye om sitt forhold til kirken underveis i sitt foredrag.

I artikkelen «Saga-forlaget» (6/08) presenteres Grete Tallaksrud og Jørn Haugerød, mor og sønn, som sammen driver Saga forlaget. Jørn Haugerød, som selv er medlem i statskirken, sier at han *håper at kristendommen klarer seg, selv om de har vært alt for treige til å forandre seg. De har jo stått på sin haug. Selv har jeg alltid trodd på reinkarnasjon, og det får jeg jo ikke i kristendommen.*⁷³

Etter at Øyvind Solum gikk av som redaktør i «Visjon» på slutten av 2009 har han fortsatt som artikkelforfatter. Et tema som har gått igjen i det han har skrevet er forholdet mellom kristendommen og det alternative. I artikkelen «Nøddåp og magi i Den Norske Kirke – en personlig beretning» (2/10) får vi et innblikk i hans egen bakgrunn og historie. *Jeg regnet meg etter hvert som kristen. Som 8-åring ba jeg om å få Bibelen av min far, og jeg leste mye i den. Jeg hadde en farfar som var prost, så på en måte lå det i familien, selv om jeg ikke hadde mye kontakt med ham. Viktigere var det at jeg var veldig opptatt av det gode og onde i tilværelsen, og jeg var aldri i tvil om hvilken siden jeg i så fall tilhørte. Jeg hadde en rekke mystiske erfaringer fra jeg var liten, som jeg iblant tolket inn i en kristen ramme.*⁷⁴ Videre forteller han

⁷² «Visjon» 1/2009:baksiden

⁷³ «Visjon» 6/2008:32

⁷⁴ «Visjon» 2/2010:35

at han etter hvert begynte å tvile. Han opplevde etter hvert kristendommen som fordømmende, ekskluderende og med et «kullsvart menneskesyn». Da han fikk høre historien om hvordan tvillingbrødrene hans var blitt nøddøpt, valgte han som 14 åring å melde seg ut av kirken og ba seg fritatt for kristendoms undervisning.

I artikkelen «Kirken og den alternative spiritualiteten» (1/10) gjengir han store deler av et innlegg han har holdt på et seminar om alternativ spiritualitet på MF. Her gir han innspill på hva han mener alternativbevegelsen forventer av kirken og hvordan kirken bør forholde seg til den alternative spiritualiteten. *Alternativbevegelsen forventer at kirken skal hente frem igjen mystikken og det kontemplative. Kirken må akseptere at den ikke kan ha monopol på noe som naturlig ligger i mennesket, nemlig vår mulighet til å erfare og erkjenne det hellige. Kirken må ta menneskers erfaring på alvor, også der det strider mot vanlig teologi.*⁷⁵

I artikkelen «Det globale medmennesket og livssynsdialogens skanser» (3/10) tar Øyvind Solum for seg tema religionsdialog. Her kaller han blant annet avisen Dagen for «kristne fanatikere» og en høyprofilert humanetiker blir beskylt for å ha «stillhetsangst». Vi får også et innblikk i hvordan den alternative bevegelsen ofte har følt seg «mistenkeligjort, demonisert og latterliggjort av en del andre aktører, og ikke minst i media. Nå har dette i hovedsak endret seg, med Vatikanet og Den katolske kirke som unntak».⁷⁶

Solum mener at en utfordring i religionsdialogen er de mange ulike perspektivene innenfor samme religion eller livssyn. Det finnes fortsatt for mange som ikke er interessert i dialog, men som *kun tåler én sannhet og har et slags underliggende mål om at alle skal bli like – og da likt med det de selv er og tror på.*⁷⁷

Et av de få eksemplene på artikler som kan karakteriseres som «alternativ kristendom» er artikkelen «Hva Jesus egentlig sa» (1/08). Her bruker artikkelforfatteren «Evangeliet Q» for å argumentere for at *det er over hundre år siden Jesus ble viklet ut av mytene og gjenoppdaget. Det er på tide at vi får øye på ham bak fablene og kirkens lære om troens Kristus.*⁷⁸

⁷⁵ «Visjon» 1/2010:32

⁷⁶ «Visjon» 3/2010:33

⁷⁷ Op.sic.:35

⁷⁸ «Visjon» 1/2008:23

Oppsummering

Det er mange i det alternative miljøet som er opptatt av kristendommen, og flere har også sin bakgrunn fra det kristne miljøet. Trenden er at de fleste er kritiske til en del av det kirken står for, ikke minst gjelder dette dogmene og menneskesynet. Flere omtaler også kirken som dømmende og ekskluderende. Til tross for dette er mange tiltrukket av og positive til personen Jesus. Han holdes ofte opp som et forbilde. Det alternative miljøet ser på Helge Hognestad som et positivt innslag i Kirken. Han er en «reformprest» som går i riktig retning, og han slipper ofte til med sitt budskap, både i «Visjon» og på messene.

Øyvind Solum ønsker å være i dialog med den etablerte religionen, inkludert Kirken, og etterlyser større åpenhet og inkludering. Han oppfordrer Kirken til å finne tilbake til sin mystikk og kontemplative tradisjon.

3.3 Relatert til klassiske religioner utenom kristendom

Av de 251 artiklene som er med i mitt kildemateriale fra «Visjon» er det kun 8 som har et hovedtema som er direkte relatert til klassiske religioner utenom kristendom. I tillegg til dette finner vi artikler med inspirasjon fra ulike religioner, uten at det er hovedtema.

Det viktigste eksempelet på dette er artikkelserien «Musikk og spiritualitet» som jeg kommer tilbake til i restkategorien. Flere av artiklene i denne serien har hentet inspirasjon fra de store verdensreligionene, og kunne sånn sett vært plassert her eller i «Østlig meditasjon». En grunn til at jeg har valgt å plassere dem i restkategorien er for å kunne vise at «Musikk og spiritualitet» er en viktig, selvstendig trend. En annen grunn er at disse artiklene ofte kan ha en blanding av ulike inspirasjon grunnlag.

Eksempler på artikler relatert til andre religioner enn kristendom kan være «Sjelelig energiarbeid med Tian Gong» (1/10) som er relatert til taoisme eller den tidligere nevnte artikkelen «Kabbalas engler» (1/08) som er relatert til jødedom.

Kabbala er for øvrig et tema som dukker opp som bi-tema i flere artikler, blant annet i noen artikler om økologi.

Når det gjelder artikler relatert til hinduisme så er dette 4 stykker. Samtlige er skrevet av freelance-journalist Line Herikstad (etter hvert Prasad) som er bosatt i India. Da Mari Tampuu skrev sin oppgave påpekte hun at alle hinduismerelevante artikler hun hadde med i ditt materiale var knyttet til hinduistiske ledere. I artiklene fra 2008-2010 handler samtlige om

ulike hinduistiske guder, for eksempel «Elefantguden Ganesh» (3/09), «Saraswati – den indiske visdomsgudinnen» (1/10) eller «Shiva – Shakti» (4/10).

På messene er tema relatert til andre religioner enn kristendom enda sjeldnere enn i bladet. Kun 2 % av foredrag etc er knyttet til dette, og det er buddhisme som er den største gruppa her. Eksempler på foredrag knyttet til buddhisme kan være «Tibetanske healingmetoder». I omtalen i messeprogrammet står det blant annet *den grunnleggende tankegang innen tibetansk buddhisme og healingmetoder er at menneskers innerste vesen er at vi er en Buddha, som betyr «opplyst», og betegner menneskets innerste grenseløse kvaliteter.*⁷⁹

Ofte kan det være like interessant å merke seg hva som *ikke* blir tatt opp, i forhold til hva som blir det. Et av de få temaene som så godt som aldri nevnes, verken i «Visjon» eller på messene er islam. Dette har ikke forandret seg de siste årene. I noen få artikler kan det derimot være referanser til sufitradisjonen som hører til innenfor islam. Eksempler på dette kan være på side 43 i 2/2008.

Det er tydelig at det nyåndelige miljøet henter lite inspirasjon fra den muslimske tradisjonen, men det som er litt overraskende er at et blad som «Visjon» som ønsker å være samfunnsengasjert kan unngå dette tema fullstendig. Om dette er bevisst fra deres side, og i tilfelle med hvilken begrunnelse, skriver de ingenting om.

Oppsummering

Når det gjelder kategorien med artikler/foredrag etc relatert til andre klassiske religioner enn kristendom så må denne kunne sies å være forholdsvis ubetydelig. Verken på messene eller i «Visjon» er dette et stort tema, selv om vi kan se spor av dette i form av tradisjoner, riter og praksiser som nyåndeligheten her i vesten har «overtatt» fra disse religionene.

3.4 Relatert til etnisk religiøsitet

I Mari Tampuu sitt skjema fra 2006 hadde dette tema hatt en økning på 3 %, men i 2008-2010 har dette sunket igjen og ligger nå på 2 %. På messene har utviklingen vært akkurat motsatt og det har økt fra 3 % til 4,5 % de siste årene. Det største tema innenfor etnisk religiøsitet er sjamanisme.

⁷⁹ Messeprogrammet Lillestrøm, fredag 18.november 2010

Sjamanisme en betegnelse man ofte ser anvendt på kultformer der en sjaman står i en sentral posisjon som mellommann mellom menneskegruppe og ånde verden. Populært oppfattes sjamanisme ofte som en egen religion. Dette er ikke riktig fordi sjamanen primært er en type religiøs leder; sjamanisme forekommer i mange religioner.⁸⁰

I artikkelen «Sjamanisme og seid» (2/08) finner vi en presentasjon av sjamanens ulike roller. Her kalles sjamanen blant annet den «sårede helbreder» fordi man blir i stand til å hjelpe andre gjennom først å overvinne sine egne problemer. I denne artikkelen kan vi også lese om norrøne fruktbarhetsritualer og seid-ritualer i vår tid.

Relatert til dette finner vi også artikkelen «Quodoushka – sjamansk seksuell og relasjonell visdom» (5/09). Dette blir beskrevet som den vestlige og sjamanistiske varianten av Østens tantra. Knyttet til sjamanisme møter vi også en amerikansk lærer i sjamansime som arbeider i Norden i artikkelen «Carlos Castaneda og sjamanismen» (3/08) og en amerikansk sjaman sendt til Norden fra en indianerstamme i Amerika i artikkelen «Little Grandmother – den lyshårede sjamanen» (6/10).

I artikkelen «Hellige steder og samisk religiøsitet» (1/10) møter vi fotografen Arvid Sveen som har brukt flere år på å fotografere samiske hellige steder og dermed gir et innblikk i en lite omtalt del av norsk spiritualitet.

Også i artikkelen «Wardruna» (1/09) finner vi linker til den etniske religiøsiteten. Wardruna er en musikkgruppe som har som fokus å utforske og å synliggjøre norrøn spiritualitet.

3.5 Relatert til økologi

Når det gjelder foredrag osv på alternativmessene er økologi et ubetydelig tema, dette til tross for at det på oversiktskartet over messehallen er et eget område som heter økologi.

I «Visjon» derimot har tema økologi hatt en interessant utvikling. I 1992-1994 var økologi et stort tema med 9 %. I 2003-2005 hadde dette sunket til kun 2 %. Nå har det imidlertid steget igjen og mellom 2008-2010 var hele 11 % av artiklene i «Visjon» relatert til tema innenfor økologi.

⁸⁰ <http://snl.no/sjamanisme>

Allerede fra bladets begynnelse har fokuset på økologi vært tydelig. Som presentert tidligere i oppgaven var bladets målgruppe fra starten av «de som jobbet med eller som var interessert i miljøspørsmål, fredsarbeid, global bevisstgjøring, personlig eller spirituell utvikling» (1/92:2). Dette engasjementet fra redaksjonens side fører til at tema økologi stadig dukker opp i ulike artikler og sammenhenger i bladet. Eksempler på dette kan vi se i artikkelen «rent drikkevann» (1/08) eller i den flere ganger omtalte artikkelen «Kabbalahs engler» (1/08). I sistnevnte artikkel er ikke økologi på noen måte hovedtema, men det nevnes.

Redaksjonens engasjement i disse spørsmålene blir også tydelig ved at dette stadig tas opp i bladets lederartikkel. Et eksempel på dette kan være 4/2009 hvor lederartikkelen har overskriften «Et globalt perspektiv» og så godt som hele artikkelen omhandler klimaspørsmål og politikk. Et annet eksempel på artikler som tar opp forhold knyttet til økologi og politikk er artikkelen «Behovet for å tenke nytt» (5/09) hvor artikkelforfatter Arne T. Eriksen, kjemiingeniør og ernæringsfysiolog, problematiserer forholdet mellom en voksende økonomi og hensynet til miljø og ressurser.

I en tid hvor klima- og miljøkriser er daglig omtalt i media er det ikke overraskende at tema økologi igjen er mye omtalt i «Visjon». I artikkelen «Å redde klimaet handler om moral» (5/10) kritiseres politikerne for ansvarsfraskrivelse og unge oppfordres til å stå opp for sine rettigheter og sin fremtid.

Forklaringer og løsninger på klimakrisen

I «Visjon» presenteres det ulike forklaringer på klimakrisen. Artikkelen «Gaias hevn i lys av kabbalismen» (2/08) hevder at mennesket mangel på «en nedarvet drivkraft til å leve i balanse, harmoni og gjensidighet med naturen» er problemet. Alle ting er forbundet med hverandre og utgjør en helhet, men menneskenes egoisme er en trussel mot dette.

Også i artikkelen «Miljøkrisens nøkkel» (5/08) holdes det frem verdier som samarbeid og omsorg. Dett er dette som er de naturlige verdiene i naturen, ikke Darwins prinsipp om «the survival of the fittest». De økologiske problemene er et symptom som indikerer at vi ikke er i balanse med naturen.

Artikkelen «Den siste olje» (1/09) maler et skremmelsbilde av konsekvensene vi kan oppleve når vi nå går inn i en tid med stadig mindre tilgang på olje. Artikkelforfatteren spår en kollaps i det økonomiske systemet og en globalisering i revers.

Det presenteres ulike løsninger på denne krisen. Eksempler på dette kan være artiklene «Frø, vann og bier – nøkler til vår overlevelse» (3/09) eller «Kan mennesket, naturen og dyrene ha et felles helseprosjekt?» (4/09). Flere artikler er også praktisk rettet, slik som «Å bo økologisk» (5/08) som gir helt konkrete tips og løsninger.

3.6 Relatert til vitenskap

Tema relatert til vitenskap har aldri vært en stor kategori, verken i «Visjon» eller på messene. Jeg velger allikevel å kommentere denne kategorien kort fordi den er satt opp som en egen hovedkategori i skjema.

Samtlige av artiklene i denne kategorien er knyttet til det jeg tidligere har omtalt som en «legitimeringsprosess» innenfor det alternative miljøet.

I artikkelen «Bevis på parapsykologi?» (2/08) får vi innblikk i noe av det som rører seg innen forskningen på parapsykologien. Artikkelen konkluderer med at «de parapsykologiske forsøkene er stort sett gjennomført så grundig og har statistiske resultater som hadde vært godtatt i en hvilken som helst annen vitenskap. Hvorfor blir resultatene likevel ikke godtatt, undrer Mannsåker seg til slutt, og mente at dette var en realitet vi snart burde klare å ta inn over oss».⁸¹

I artikkelen «Nær-død-opplevelser hos klinisk døde» (2/10) ønsker man å være med og bygge en bro mellom kropp/materie og bevissthet, og i artikkelen «Kan åndsforskning og åpenbaring forenes?» (2/10) hevdens det at klarsyn kan utvikles til en form for vitenskap.

Forholdet mellom vitenskap/forskning og det alternative tas også opp i artikkelen «Vitenskap eller skepsis, åndelighet eller utvikling?» (2/10). Her tas ulike emner opp, blant annet den kritiske holdningen mange har til det alternative.

⁸¹ «Visjon» 2/2008:34

3.7 Restkategorien

Som jeg allerede har presentert har jeg valgt å lage noen underkategorier innenfor restposten. De største av disse får her sitt eget avsnitt, men først litt om de små kategoriene eller enkeltartiklene.

Innenfor restkategorien i «Visjon» er det noen få tema som kun dukker opp én gang i løpet av 2008-2010. Et eksempel på dette kan være «Forvirrede kvinner i alternativbevegelsen?» (1/10) som er en slag apologetikk. Også «Kornsirkelmysteriet» (3/10) er kun omtalt i én artikkel, men til gjengjeld er det omtalt et par ganger på alternativmessene.

Et tema som har dukket opp de siste årene er Mayakalenderen og 2012-tematikken. Mayaenes kalender går ikke lenger enn til 21. desember 2012, og på bakgrunn av dette finnes spådommer om at dette er dagen da verden skal gå under eller forandres på ett eller annet vis. Dette er tema i artikkelen «Slutten på verden slik vi kjenner den» (1/09) og «Profetiene om år 2012» (1/09). Artikkelen «Den rette kula» (6/08) presenterer forfatteren Mads Larsen som har skrevet en bok som blant annet omhandler myten om 2012. Også på messene er dette tema representert med flere foredrag, blant annet «2012 – minner fra Atlantis».⁸²

Et annet tema som er «nytt» i forhold til oppgaven som ble skrevet i 2006 er reiseliv. Tre artikler er knyttet til dette. Eksempler er «En reise til Eden» (1/09) og «En utviklende oppdagelsesreise i Asia» (2/10). Det som er felles for alle reise-artiklene er at de har et nyåndelig tilsnitt.

Fire artikler i «Visjon» omhandler naturens sykluser og menneskelige ritualer. Eksempler på dette kan være «Blot og ritualer for naturens sykluser» (1/09) eller «Dødens ritualer: Avskjed med livet» (2/10). Her presenteres flere ulike ritualer, både med bakgrunn i kristendommen, men også i ulike andre tradisjoner.

Som nevnt tidligere i oppgaven er det en trend at det dukker opp flere såkalte allmennmenneskelige tema i artiklene i Visjon. Dette blir tydelig i kategoriene jeg presenterer i det følgende.

⁸² Messeprogrammet Lillestrøm 2010, lørdag 20. november

3.7.1 Samliv, familie og barn

10 av artiklene innenfor restkategorien er artikler knyttet til tema samliv, familie og barn. Når det gjelder forhold/samliv finner vi for eksempel artikler som “Kjærlighet, kjønn og andre komplikasjoner” (3/10), «Kjærlighet, seksualitet og parforhold» (5/9) og «Det er viktig å være sårbar» (4/9). Felles for de fleste av disse artiklene er at de tar for seg mellommenneskelig relasjoner, og da først og fremst knyttet til et parforhold.

Over halvparten av artiklene innenfor denne kategorien er skrevet av Osiris Montenegro som er holistisk terapeut innen psykoterapi, akupunktur og ulike typer bodywork.⁸³ Han har blant annet skrevet artiklene «Intimitet» (2/10) og «Medavhengige forhold» (4/09) som begge omhandler hvordan ens egen barndom og oppvekst preger parforhold i voksen alder. Han har også skrevet artikler som «Farskjærlighet og fars-sår» (6/09) og «Mors-kjærlighet og mors-sår» (1/10) hvor han tar for seg forholdet mellom foreldre og barn.

Barn er også tematisert i flere andre artikler. Eksempler her kan være «Våre guddommelige barn» (6/09) eller temaserien «Om superintelligente barn», «Barnas budskap» og «Barn og bevissthet» (alle hentet fra 4/10).

Også på alternativmessene ser vi en liten økning innenfor denne underkategorien. I 2011 handlet 10 av foredragene om tema relatert til dette. Et eksempel her er foredraget “Sjelskontakt med babyen og fødsel som hellig handling”. Her kan man lære seg å kommunisere med det ufødte barnet, og få nøkler til hvordan svangerskap, fødsel og barselstid kan bli lettere og mer glededyt.⁸⁴ Et annet eksempel er seminaret “Kunsten å skape et lykkelig parforhold”.⁸⁵

3.7.2 Kultur, litteratur og kunst

En ny kategori som har dukket opp etter at Mari Tempuu skrev sin oppgave i 2006 er tema knyttet til kultur, litteratur og kunst. Flere av artiklene her er portrett av ulike kunstnere, alle med et åndelig tilsnitt.

⁸³ «Visjon» 4/2009:34

⁸⁴ Messeprogrammet Lillestrøm 2011, søndag 20.november

⁸⁵ Messeprogrammet Lillestrøm 2010, lørdag 20.november

Halvparten av artiklene er knyttet til litteratur. Eksempler her kan være artikkelen «Ørnen og kondoren» som også er navnet på en bok skrevet av forfatteren Jonette Crowley. Tema for boka er en åndelig reise til Andesfjellene. I tillegg til å være forfatter er Crowley også klarsynt healer og kanalisierer. I artikkelen kan vi lese om forfatterens åndelige liv som ligger til grunn for bokas tilblivelse. Leserne inviteres også til å møte Crowley på årets alternativmesse på Lillestrøm.⁸⁶ Et annet eksempel innenfor litteratur er artikkelen «I Frans av Assisis fotspor» (3/10). Her presenteres leserne for forfatteren Kristin Flood og hennes bok «Jakten på en annen rikdom» med undertittelen «I Frans av Assisis forspor». Et av forfatterens mål med boka er at leserne skal «lære å se med hjertet». Hun mener at Frans av Assisi viser oss hva det innebærer å ha et stort hjerte og hvor glad man blir av det.⁸⁷

Foruten artikler knyttet til litteratur finnes det blant annet artikler knyttet til fotografering og billedkunst. I artikkelen «Joyce Tenneson: Lyskrigeren» (5/10) møter vi en av vår tids mest fremtredende kvinnelige fotografer og får høre om hennes indre reise gjennom livet. Et annet eksempel er artikkelen «Å fotografere sjelen» (6/09).

Artikkelen «Vandring mot lyset» (4/10) presenterer maleren Sigmund Nyberg og hans «spirituelle bilder».

Vi finner også artikler som presenterer mer overordnede syn på kunst og kreativitet. Eksempler her er «Hvorfor være kreativ?» (5/10) og «Vedic art – skaperkraft i kunsten og livet» (6/09). Her brukes kunsten inn i en selvutviklingsprosess.

Når det gjelder seminarer mm på messene så er dette nærmest et ikke-eksisterende tema, selv om noen få aktører har stands som kan plasseres i denne kategorien.

3.7.3 Musikk og spiritualitet

Som nevnt tidligere i oppgaven så er musikk og spiritualitet en viktig trend. Lydhealing er allerede omtalt under kategorien alternativ medisin og behandling, men også utenom dette er musikk og dans fremtredende i både artikler i Visjon og på messene. På Alternativmessa på Lillestrøm i november 2010 utgjorde dette ca 4 %, ikke minst på grunn av scenen midt i lokalet hvor det var ulike konserter og fremføringer omtrent kontinuerlig.

⁸⁶ «Visjon» 5/2009:6

⁸⁷ «Visjon» 3/2010:6

Mye av denne åndelige musikken har sine røtter i den østlige spiritualiteten. I Visjon blir dette tydelig blant annet gjennom artikkelserien «Musikk og spiritualitet i de store verdenstradisjonene». Flere av artiklene innenfor denne kategorien hører hjemme her. Et par eksempler på slike artikler er «Nada Brahma – musikk og spiritualitet i India» (1/08) eller «Kirthan, bhajans og tibetansk mantra» (2/09).

Både innenfor lydhealing og spirituell musikk er trommer en viktig trend. På messene kan man delta på såkalte trommesirkler og i Visjon finner vi artikler som «Rytmeforløseren» (5/09) som omtaler Mikael Khei som jobber med rytmiske events og trommesirkler.

På samme måte som i forrige kategori er det også innenfor musikk og spiritualitet blitt en trend å presentere ulike aktører innenfor dette feltet. Et eksempel på dette er artikkelen «Egil Fylling: Musikk for kropp og sjel» (5/10). De siste årene har det også dukket opp flere annonser og artikler som omtaler cd-er med alternativ musikk.

I artikkelen «Den røde musikken» (4/10) omtales komponist og musiker Øystein Sevåg og hans nye cd «The Red Album». Øystein Sevåg har lenge laget musikk som har appellert til det man kanskje kan kalle et New Age-publikum, skriver artikkelforfatter Eirik S. Solum. Selv sier Sevåg at musikken er en portal til noe større, et sakralt rom.⁸⁸

En annen musiker som presenteres er Ørnulv Snorheim. I artikkelen «Musikk og Den store ånd» (2/10) forteller han om en episode fra barndommen hvor en lærer heng ham ut foran de andre elevene fordi han ikke var døpt. Dette førte til en motstand mot autoritær religiøsitet, men han opplever seg selv som en spirituell person.⁸⁹

3.7.4 Politikk og samfunn

Noe som også har kommet i større grad de senere år er tema knyttet til politikk og samfunnsutvikling. At alternativbevegelsen ønsker å være med og sette sitt preg på dette ser vi i flere artikler, blant annet i lederartikkelen i 1/10. Her skriver redaktør Solum følgende: *2009 var samlet sett et år hvor alternative tanker, ideer og initiativ var svært aktuelle i offentligheten, noe som igjen viser oss at vi går inn i en spennende tid med store muligheter for utvikling og samfunnsendring. Utfordringene vi har gjennomgått har åpnet for en styrket interesse for alternativbevegelsens bidrag i samfunnsutviklingen.*

⁸⁸ «Visjon» 4/2010:12

⁸⁹ «Visjon» 2/2010:62

Dette er tematisert også i artikler som «I retning av en holistisk politikk» (3/08).

I flere ulike lederartikler og vanlige artikler settes det spørsmålstegn ved retningen samfunnet utvikler seg i. Lederartiklene i både 5/08, 6/08 og 3/09 brukes til å tematisere dette. I artikkelen «Samfunnsutvikling i et visdomsperspektiv» (3/10) skisserer artikkelforfatteren det han ser på som et drømmesamfunn og mener at det må en mentalitetsendring til for å komme dit. I artikkelen «Finnes det en frihet i forhold til penger?» (4/10) tematiseres vårt materielle fokus.

Et par tema som går igjen innenfor dette feltet er de såkalte «5 trinnene» og «Hundreårsmålene». Forfatteren som står bak begge disse begrepene heter Dag Andersen. Han er statsviter, tidligere politiker og tidligere leder av Institutt for byutvikling, og han har skrevet flere artikler i Visjon rundt disse temaene. Fokus innenfor begge disse begrepene er samfunnsutvikling og i hvilken retning politikken bør utvikle seg. I bunnen ligger spørsmål som «hva gjør oss lykkelige og hva gir livet mening?»⁹⁰ I artikkelen «Å skape fremtiden» (4/09) finner vi et intervju med Dag Andersen. Han mener at epoken preget av materialisme nå nærmer seg slutten og at vi nå er på vei inn i det 5.trinn; kulturtrinnet.⁹¹

3.7.5 Helse (utover alternativ medisin og behandling)

Det er en god del artikler som tar opp tema knyttet til helse, uten at de dreier seg om alternativ behandling. Innenfor denne kategorien finner jeg to hovedtyper av artikler; artikler knyttet til stråling og mistenkeliggjøring av vaksiner/legemiddelindustrien.

Når det gjelder den første gruppen med artikler så handler dette om nye utfordringer som har dukket opp de siste årene som en følge av utviklingen mot et trådløst samfunn. Eksempler på dette kan være artikkelen «Bevissthet i en trådløs samtid» (5/09) eller «Mobilstråling og fremtidens trådløse samfunn» (5/09).

Den andre gruppen med artikler er den største. Her kan vi finnes artikler som «Bløffen om fugleinfluensa» (2/08), «Piller og profitt» (6/08), «Besvergelses fra toppen av en sprøytespiss» (6/08) og «HPV-vaksinen – et offentlig helseeksperiment?» (6/09). Felles for disse er at de stiller spørsmålstegn ved en del «vedtatte sannheter» og behandlingsformer i samfunnet.

⁹⁰ «Visjon» 4/2008:29

⁹¹ «Visjon» 4/2009:13

Flere artikler stiller også spørsmålstegn ved bruken av en del vaksiner. Dette gjelder noen av de overnevnte artiklene, i tillegg til artikler som «Å utfordre vaksinedogmet» (1/10).

Fokuset i disse artiklene er først og fremst å sette spørsmålstegn ved en del eksisterende praksiser, men noen kommer også med forslag til alternativer. Dette gjelder artikler som «Homeopatisk behandling som alternativ til vaksinasjon» (4/08) og «Sykdom er en illusjon» (5/08).

3.7.6 Kosthold

Den neste kategorien er også relatert til helse og handler om kosthold. 7 artikler i restkategorien i Visjon handler om dette, i tillegg til den etter hvert faste spalten «Linettes supermat». Noen få artikler, som «Kosthold og bevissthet» (4/10), tar for seg noen overordnede tanker rundt et bevisst og gjennomtenkt kosthold. Noe annet som tematiseres er spørsmål knyttet til kjøtt versus vegetarmat. Her finner vi artikler som «Kjøttmat, vegetarmat eller et rent hjerte» (3/09) og «Vegetarisme, ernæring, dyreverd og klima» (2/09). Som man kan lese ut av titlene på artiklene knyttes disse ofte til spørsmål rundt økologi.

Også veganisme tematiseres. I artikkelen «Spis rå mat!» (2/09) omtales den såkalte «raw-food»-bevegelsen. Utgangspunktet for artikkelen er en «raw-food» stand på alternativmessa. Vi finner også artikler med konkrete kostholdforslag som «Hvetegress – den ultimate supermaten» (6/10) eller «Gavene fra biene kan holde deg frisk» (2/10). Den siste overlapper delvis med tema innenfor alternativ medisin og behandling.

Også på messene er dette en forholdsvis stor kategori, selv om vi faktisk ser en liten nedgang fra 2003/4 til 2010/11. Eksempler på foredrag innenfor denne kategorien kan være “Fra kakaobønner til sjokoladedrømmer” eller “Raw food for dummies”.⁹²

3.7.7 Dyrekommunikasjon

En av de aller største trendene på alternativmessene de siste årene har vært dyrekommunikasjon. Det har vært en eksplosiv vekst i seminarer/foredrag mm knyttet til dette, med kun ett seminar i 2003/4 til hele 33 i 2010/11. Dyrekommunikasjon er nå den største av underkategoriene i restkategorien. Det som er interessant å merke seg er at denne

⁹² Begge hentet fra Messeprogrammet Lillestrøm 2010, lørdag 20.november

trenden overhodet ikke gjenspeiles i “Visjon”. Her finner vi ikke en eneste artikkel om dette tema. En av de største aktørene innenfor dette er Sissel Grana. Hun holder blant annet kurs i dyretolking, foring og behandling av dyr og healing/hypnose/ulike terapiformer knyttet til dyr. Som nevnt under kategorien «Åndetro» er også kommunikasjon med avdøde dyr en ny trend.

3.7.8 Oppsummering av restkategorien

Restkategorien har vokst såpass mye at jeg fant det naturlig å operere med en del underkategorier. De viktigste trendene innenfor restkategorien er dans og musikk, helse og kosthold, familie og samliv, samfunnsutvikling og ikke minst dyrekommunikasjon.

4. Teologisk refleksjon

I dette kapittelet ønsker jeg å komme tilbake til noen av underproblemstillingene jeg lanserte i innledningskapittelet. Flere steder så langt i oppgaven har jeg vært innom spørsmålet om hvordan det nyåndelige miljøet forholder seg til den etablerte religionen, og da først og fremst til kristendommen. Dette tematiserer jeg også i dette kapittelet, i tillegg til spørsmålet om hvordan vi forholder vi oss til dem. Og også; hvordan jeg mener vi bør forholde oss. Når jeg her snakker om «vi» plasserer jeg meg selv i Den Norske Kirke. Dette er mitt teologiske ståsted og utgangspunkt for å reflektere rundt dette. Jeg vil også drøfte hvilke implikasjoner disse nyåndelige trendene jeg har pekt på i oppgaven får for tjenesten som prest i DnK.

Refleksjonene i dette kapittelet går ikke i dybden. Jeg har valgt å løfte frem flere ulike problemstillinger fremfor å dykke ned i en eller to.

4.1 Hvorfor mister vi dem?

Gjennom oppgaven har jeg vist mange eksempler på at toneangivende personer innenfor det nyåndelige miljøet har sin bakgrunn innenfor den kristne tro. Dette gjelder for eksempel Øyvind Solum, grunnlegger av Alternativt Nettverk og tidligere redaktør av “Visjon” og Ania Aasen, en av de mest aktive aktørene på alternativmessene. Også i undersøkelsen utført blant Alternativt Nettverk sine kontakter viste det seg at en betydelig del har fått en kristen oppdragelse. *Tidligere studier av nyreligiøsitet, eller alternativ religiøsitet i Norge (Botvar 1993, Lunestad 1999) har vist at det gjerne er de i kirkens randsone som i størst grad tar til*

seg *alternativreligiøse forestillinger*.⁹³ Et interessant spørsmål å stille for oss som kirke er da “hvorfor mister vi dem?”. Flere av disse aktørene svarer selv på dette spørsmålet både gjennom artikler og foredrag.

En del av svaret relaterer seg til begrepet dogmer. Kristendommen blir for kategorisk, for dogmatisk, for ekskluderende. På permen til hvert enkelt “Visjon-blad” står følgende setning: Det finnes flere svar på samme spørsmål. Dette synet lar seg vanskelig kombinere med kristendommens tro på at det finnes noen objektive sannheter. At dette negative forholdet til dogmer også gjelder andre områder ser vi av artikler som «Å utfordre vaksinedogmet» (1/10). Relativismen som dette gjenspeiler finner vi på mange områder i samfunnet. Et viktig element innenfor postmodernismen som beskriver vår tid er jo nettopp mangelen på absolutte sannheter. Ingen tro er bedre enn noen annen.

*Den sannhet du tror på og den virkeligheten du identifiserer deg med er således ikke en evig, absolutt sannhet, men et midlertidig, meningsfylt perspektiv hvor sinnet kan finne sammenheng og mening, ro og hvile, energi og skapertrang.*⁹⁴

En annen viktig innvending mot kirken er at den har mistet sin integritet. På samme tid som dogmene står i fokus har vi mistet praksis og erfaringsspråk. Teologi har blitt viktigere enn det menneskelige. Erfaring er et viktig element innenfor nyåndeligheten; *man skal ikke tro, men erfare. Dogmer og ytre autoriteter spiller dermed en mindre rolle enn i den tradisjonelle kristendommen.*⁹⁵ Noen holder frem den indre sekulariseringen som har skjedd i kirken.

Asbjørn Stavnes i Areopagos peker på at vi må gjenoppdage og gjenerobre vår egen “verktøykasse”; de gamle mystikerne, tanken om nådegaver, troen må ut i kroppen. Vi må ut og “gjøre troen”, ikke bare undervise om den. Viktige elementer i dette kan være større bruk av ritualer og symboler som henvender seg til kroppen mer enn til hodet, bruk av musikk, pilegrimsvandring og muligheten for å gå til skriftemål.⁹⁶ *Søkende mennesker i dag spør ikke etter trossannheter, men etter våre erfaringer i vandringen med Gud.*⁹⁷

Flere av disse nyåndelige aktørene holder også frem at ett eller flere negative møter med prester eller andre enkeltpersoner ble avgjørende for at de valgte å forlate kirken. Dette kan

⁹³ Lunestad 2000:170

⁹⁴ “Visjon” 4/2009:24

⁹⁵ Lunestad 2000:162

⁹⁶ Samtale med Asbjørn Stavnes og Liv Hegle, 19.oktober 2011

⁹⁷ Laugerud 1999:47

både handle om å bli møtt med fordømmelse eller trangsynthet, men det kan også skyldes at man ikke føler seg sett og tatt vare på. En viktig forsker på nyåndelighet, Haane Grav, har sagt at nyreligiøsiteten er en motkultur til kirkens maktkultur og dualisme. Samfunnets reduksjonistiske syn på mennesket, i kombinasjon med kirkens dualisme, fører til at mange opplever seg oversett. Et viktig element innenfor nyåndeligheten er å ta hele mennesket på alvor, jfr navnet “Holistisk forbund”. Som jeg var inne på under kategorien “psykoreligiøsitet”; mennesket er både ånd, sjel og kropp, og alle deler henger sammen. Dette tas på alvor blant annet innenfor alternativ medisinen og behandling. En legetime oppleves ofte kort og målrettet, og kanskje litt stressende, i motsetning til et besøk hos for eksempel en healer som har god tid og som «ser» sin pasient på en helt annen måte enn legen har tid og mulighet til. Den holistiske tenkningen innenfor nyåndeligheten kan nok både det tradisjonelle helsevesenet og vi som kirke lære noe av.

Så et lite, interessant sideblikk. Gjennom prosessen med å skrive denne avhandlingen har det slått meg at det er flere likhetstrekk mellom nyåndelighet og karismatikk. Begge disse “gruppene” kan ha som utgangspunkt at de ikke finner seg til rette i den etablerte kristendommen, men de tar ulike retninger ut av det. De ønsker seg vekk fra dogmene, mangelen på trospraksis og fra dualismen. Kanskje er det dette felles utgangspunktet som fører til en del linker, selv om de ender på ulike steder?

4.2 Hvordan skal vi som kirke forholde oss til nyåndeligheten?

I boka «Missiologi i dag» skisserer Arild Romarheim fem ulike typer av kristen tilnærming til nyåndeligheten; Den første kaller han «konsekvent demonisering». Her ses hele nyåndeligheten på som *satans sammensvergelse for å føre folk vill i de siste tider*.⁹⁸ Den neste kaller han «lyttende konfrontasjon». Også denne er preget av en klar åndsmotsetning, men den er litt mer nyansert enn den forrige. Den tredje tilnærmingen har Romarheim kalt «restitusjon». Her er hovedtanken *at alle goder som er blitt forvrengt gjennom en falsk helhetsforståelse av virkeligheten, kan restitueres*.⁹⁹ Den fjerde tilnærmingen kalles «oppfyllelse». Det som kjennetegner denne er troen på at *Kristus utvirker i historien, i folkenes religiøse liv og i det enkelte mennesket – også utenfor kristendommens grenser*.¹⁰⁰ Det ideelle er om man ikke trekker grensene i det hele tatt. Romarheim mener at Areopagos

⁹⁸ Romarheim 2004: 445

⁹⁹ Op.sic.:448

¹⁰⁰ Ibid

med sitt «dialogarbeid» befinner seg innenfor denne modellen. Den siste tilnærmingen er «pluralistisk tilpasning». Her er hovedtanken at *sannheten må søkes på tvers av de tradisjonelle religionsgrensene. Man hører her sjelden advarsler mot de nye religionene, men derimot hyppige advarsler mot kirkens ekskluderende holdning*¹⁰¹

I løpet av de siste tiårene har bevisstheten steget rundt hvordan vi som kirke møter det stadig voksende nyåndelige miljøet. Til kirkemøtet i 1999 ble det skrevet et «betenkningshefte» som heter «Kirken i møte med den åndelige lengsel i vår tid». Her ønsker man å løfte frem verdien av den åndelige søkningen blant folk flest og utfordre oss til å ta del i denne prosessen. I de innledende merknadene til dette heftet kommenterer forfatteren Tore Laugerud følgende: *For at kirken skal kunne gi svar på den åndelige lengsel i vår tid, må den forstå at dens primære kall ikke er et kall til en oppgave, men et kall til Gud. Det viktigste for kirken er ikke kvantiteten av dens aktiviteter, men kvaliteten av dens Gudsrelasjon.*¹⁰² *Individsentreringen i New Age gjør også at den personlige historien, biografien, blir vesentlig.*¹⁰³ Vi må være villige til å dele vårt vitnesbyrd.

Den Norske Kirke ønsker å være «en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke».¹⁰⁴ Hvilke implikasjoner får dette for vårt møte med det nyåndelige miljøet? Er det motsetninger mellom for eksempel det å være bekjennende og det å være åpen? Jeg mener ikke det. Jeg tror at vi som kirke kan være alt dette på én gang. Med bekjennende forstår jeg at vi skal vite hva vi tror på og tørre å stå for dette. Åpen betyr at vi skal møte mennesker fordomsfritt. *Vi møter primært mennesker, ikke religioner. Derfor er enhver religionskritikk samtidig kirkekritikk. Kun med et selvkritisk utgangspunkt kan man bedrive en seriøs religionsteologi omkring nyreligiøsiteten. Dette har da intet med dogmatisk sneversyn å gjøre, men med alvoret i det å ha et standpunkt. Den som vil være for noe, må også være mot noe.*¹⁰⁵ Som kirke må vi altså tørre å møte nyåndeligheten med et åpent sinn, men også med en trygg plattform og et avklart forhold til vår egen tro. Vi må tørre å være tydelige på vårt syn, samtidig som vi må la oss utfordre av andre tanker og være åpne for at det finnes andre svar enn de jeg sitter med. Tore Laugerud tror at misjonen kan hjelpe oss med dette. *Har ikke kirkens misjon til alle tider, ved å stå i kultur og religionsmøtet, fanget opp og formidlet nye*

¹⁰¹ Op.sic.:449

¹⁰² Laugerud 1999:5

¹⁰³ Botvar 2000:150

¹⁰⁴ <http://www.kirken.no/?event=doLink&famID=231>

¹⁰⁵ Romarheim 2004:452

*utfordringer til kirke og teologi?*¹⁰⁶ Notto R. Thelle mener at nyreligiøsiteten på mange måter er en «profeti om kirkens mangelsykdommer» og at motkulturen kan være viktig for kirken.¹⁰⁷

Tilslutt i dette avsnittet noen refleksjoner rundt språk og kommunikasjon. Dette er et stort tema som kunne vært gjenstand for en egen avhandling; hvordan kommuniserer vi det vi tror på og kan/skal vi tilpasse språket vært etter hvem vi snakker med? Er kirkens engler de samme som Märthas engler? Er det det samme om vi snakker om healing eller helbredelse? Er betegnelser som Skaperen og Kristus mindre «frastøtende» enn Gud og Jesus? Jeg tror absolutt at vi kan inkludere eller ekskludere gjennom vår språkbruk og kommunikasjon. Når vi snakker om Skaperen i stedet for Gud er nok dette en «skikkelse» flere kan forholde seg til, men samtidig forsvinner noe av det personlige ved Gud. Noen utfordringer rundt dette kommer jeg snart tilbake til. Når det gjelder språk og kommunikasjon tror jeg vi må lære noe av Paulus som var «jøde for jøde, og greker for greker» men som samtidig var helt tydelig i sin forkynnelse. *For jøder spør etter tegn, og grekere søker visdom, men vi forkynner en korsfestet Kristus.*¹⁰⁸ Jeg tror det er en styrke for oss som kirke og kirkelige ansatte å kunne tilpasse språk og kommunikasjon etter hvem vi prater med, men det må aldri gå på bekostning av en tydelig forkynnelse av evangeliet. I det øyeblikket vi tilpasser budskapet etter mottaker har vi et problem. Arild Romarheim skriver i sin bok «Kristus i vannmannens tegn at vi må møte nyreligiøsiteten med to ting: *en positiv innstilling til mennesker uansett trosoppfatning, og en kritisk innstilling til forvrengte religiøse holdninger. Ut ifra dette kan det komme en nyttig samtale hvor begge parter er villige til å lytte.*¹⁰⁹

4.3 Hvilke områder kan vi «møtes på»? Hva har vi til felles?

Gjennom arbeidet med denne avhandlingen har det stadig slått meg hvor mye av det jeg møter innenfor nyandeligheten som føles kjent. Som ansatt i DnK blir jeg både utfordret, men også inspirert, i møte med dette. Den tette linken gir et spennende grunnlag for dialog, og «evangelisten og misjonæren i meg» tenker at dersom veien vekk fra kirken ikke har vært så lang, så er det ikke sikkert at den er så lang tilbake heller. Hvilke områder kan vi «møtes på»?

¹⁰⁶ Laugerud 2006:172

¹⁰⁷ Thelle 2000:289

¹⁰⁸ 1.kor 1,22-23

¹⁰⁹ Romarheim 1988:160

De fleste kristne innslag på alternativmessene handler om helbredelse. Det som skiller helbredelse i en kristen sammenheng fra healing er at det er Gud som er den som har makt til å helbrede, og dermed blir ikke dette en «vare» vi skal selge. En person som har vist dette i praksis er den såkalte «Snåsamannen», Joralf Gjerstad. Han har gjennom femti år behandlet og helbredet tusenvis av mennesker, men aldri tatt betaling.¹¹⁰ Et eksempel på et kristent innslag på alternativmessene er Svein-Magne Pedersen. Han tilbyr bønn om helbredelse. I utgangspunktet er dette gratis, men man oppfordres til å gi en gave til «Misjonen Jesus leger».¹¹¹ På alternativmessa på Lillestrøm 2011 var det mange som opplevde at de ble helbredet av ham, og dette resulterte i at flere kom frem på hans seminar og ville bli frelst. Man kan nok stille spørsmålsteget både med metoden og oppfølgingen i slike tilfeller, men det står mange steder i Bibelen at vi som kristne skal kunne legge hendene på syke og be om helbredelse. Hva er grunnen til at mange av oss ikke tør å ta dette på alvor? Er vi med og «begrenser Gud» dersom vi utelater dette perspektivet i troen og forkynnelsen vår? Stadig flere såkalte karismatiske norske menigheter har begynt å fokusere på bønn om helbredelse, ofte inspirert av menigheter i blant annet USA. *En særlig utfordring til diakonien i møte med den intense søken etter helse, helhet og åndelighet som vi ser i samfunnet i dag er kristen forbønn.*¹¹² Kanskje er det på tide at DnK også tar med dette fokuset inn i gudstjenester og menighetsliv?

En av trendene jeg har presentert tidligere i denne oppgaven er det fornyede fokuset på økologi i «Visjon». Også i kirkelige sammenhenger er dette fokuset stadig mer fremtredende. Nærmere 250 av DnK menigheter er såkalte «Grønne menigheter» eller «Miljøfyrtårn», i tillegg til en rekke kristne organisasjoner og andre kirkesamfunn enn DnK.¹¹³ Dette felles engasjementet for tema som økologi og forbruk, miljø og rettferd bør kunne være en plattform for samarbeid og dialog.

Innenfor psykoreligiøsitet som også er en stor trend innenfor nyåndeligheten har jeg blant annet sett på tema knyttet til «mindfulness» og det å være tilstede i sitt eget liv og i øyeblikket. Dette fokuset bør ikke være nytt for oss kristne, ettersom Bibelen flere steder belyser dette. Flere av artiklene jeg har lest om dette i «Visjon» kunne med noen få justeringer

¹¹⁰ http://no.wikipedia.org/wiki/Joralf_Gjerstad (06.05.12)

¹¹¹ <http://www.mjl.no/> (07.05.12)

¹¹² Laugerud 1999:41

¹¹³ <http://www.gronnkirke.no/index.cfm?id=238402> (06.05.12)

vært brukt som både andakter og betraktninger i en kristen sammenheng. Her igjen snakker vi altså «samme språk» på mange måter.

En av de viktigste linkene er også den mest sentrale, nemlig personen Jesus Kristus. Fasinasjonen rundt personen Jesus er stor i mange miljø, ikke minst i det nyåndelige. Jeg har allerede vært inne på hans posisjon som «mester» innenfor åndetroen presentert i kapittel 3.1.5. *Han er blitt en «kulturell identifikasjonsfigur» av verdensformat. Det vil si at mange gjerne vil gjøre ham til «sin», bruke ham som eksempel på sitt eget livssyn.*¹¹⁴ Romarheim snakker om «korset gåte». *Evangeliets budskap – og dets eksklusivitet – er dermed betingelsesløst: uten kors ingen frelse.*¹¹⁵ Vår utfordring som kirke er hvordan vi skal formidle og aktualisere for folk også denne siden ved Jesus, uten å støte dem vekk. Dette kommer jeg tilbake til i neste avsnitt. Øyvind Solum etterlyser i sine artikler både i «Visjon» og andre steder at kirken gir et tydeligere Kristus-vitnesbyrd. *At mange av oss forbinder kirken mer med fordømmelse enn med det frigjørende kjærlighetsbudskapet bør være et tankekors.*¹¹⁶

4.4 Hvilke tema er spesielt utfordrende i kommunikasjonen mellom oss?

Det er mange områder og tema hvor vi står langt fra hverandre og hvor vi som kirke utfordres ekstra av det nyåndelige perspektivet. Jeg har valgt å belyse kun noen få som jeg opplever som spesielt utfordrende.

4.4.1 Gudsbegrepet

I en artikkel i «Visjon» intervjues den kjente komikeren Jon Schau om sine nær-døden opplevelser. Han beskriver blant annet en dialog han opplever å ha hatt med Gud. *Gudsbegrepet er nok ikke så likt den gamle, klassiske Gud Faderen som kirken har forfektet i hundrevis av år. Det er egentlig ikke så viktig for meg hva slags gudsbegrep man opererer med, bare det er noe som lever for deg.*¹¹⁷ Alle må med andre ord finne sin egen gud, en gud som fungerer for deg. Hvis det ikke finnes en felles gud, trenger man heller ikke noe fellesskap rundt dette, slik som for eksempel et kirkesamfunn. Dette synet kan vi lese om blant annet i artikkelen «Mitt indre kirkerom» (6/10). Her skriver artikkelforfatteren at *jeg*

¹¹⁴ Lutherske Kirketidende 10/2006:272

¹¹⁵ Op.sic.:274

¹¹⁶ Leserinnlegg skrevet av Øyvind Solum i LK 6/2010:136

¹¹⁷ «Visjon» 4/2009:35

*bærer kirkerommet inni meg selv.*¹¹⁸ Når man altså tar vekk både den personlige gud og fellesskapet mellom de som tror, da opplever jeg at dette er et stykke unna kirkens syn.

Finnes det i det hele tatt en personlig gud i New Age, eller er det kun «gud i meg»? Vi ser nok tendenser både til panteisering og primalisering innenfor det nyåndelige miljøet. Panteisme innebærer at «gud er i alt».¹¹⁹ *Siden alt er ett er vi også dypest sett guddommelige, selv om vi ofte må gå en lang vei for å virkeliggjøre dette.*¹²⁰ I primalisering finner vi en såkalt «høygud» som er den guddommen som er overordnet alle andre vesener.¹²¹ Problemet er at høyguden ofte oppleves som utilgjengelig. Begge disse variantene skaper en upersonlig gud og stemmer dårlig med Bibelens bilde av Gud.

Kapittel 3.1.2 omhandlet trenden psykoreligiøsitet. Innenfor blant annet selvutviklingen og tankens makt som jeg omtalte i dette kapitlet er fokus på «selvet» og ens egne muligheter og makt stor. Mange ender med «å bli sin egen gud». Asbjørn Stavnes i Areopagos forsøker å være i dialog med disse tankene i foredraget «Selvutvikling og guddommeliggjøring» som han holdt på alternativmessa på Lillestrøm 2011. En av hovedtankene her var at gjennom å søke Gud blir jeg mer meg selv, og kan leve som et helt menneske. En positiv selvutvikling er å styrke mine relasjoner til Gud, til mine medmennesker og til naturen og samfunnet rundt meg.¹²² Guddommeliggjøring er altså ikke å bli gud selv, men å bli et mer helt menneske.

4.4.2 Relasjonen til Gud

En annen utfordring som er relatert til den forrige handler om vår måte å forholde oss til gud på. Dersom det personlige ved gud forsvinner er han ikke like enkel å forholde seg til. Romarheim mener at *i Kristus-synkretismen blir jeg-du forholdet til Gud borte. Jeg tilhører ikke Gud. Jeg er Gud. Jeg tilhører ikke Kristus. Jeg er Kristus. Tilbedelsen blir borte.*¹²³ Og i det «holistiske universet» hvor jeg selv blir gud forholder jeg meg ikke lenger til en personlig, god gud utenfra, men kanskje derimot heller til en ånde verden. Jesus går ikke lenger ved min side, men åndene er der og overtar den daglige spiritualiteten.

¹¹⁸ «Visjon» 6/2010:31

¹¹⁹ <http://snl.no/panteisme/filosofi> (07.05.12)

¹²⁰ Leserinnlegg skrevet av Øyvind Solum i LK 6/2010:135

¹²¹ <http://snl.no/h%C3%B8ygud> (07.05.12)

¹²² Foredrag av Asbjørn Stavnes på alternativmessa 18.november 2011

¹²³ Romarheim 1988:162

Kapittel 3.1.5 omhandlet den stadig voksende kategorien «åndetro». Ved å forholde meg til avdøde, engler eller mestere kan jeg få den veiledningen og hjelpen jeg trenger underveis i livet. På mange måter blir disse mine hjelpere og jeg kan «bruke» dem slik det passer meg. Dette har vært en av de store kritiske innvendingene mot for eksempel Märtha sine engler; de er blitt «personlige tjenere» fremfor Guds sendebud.

Det er mange muligheter med den åndelige åpenheten som finnes i vårt samfunn, men det er også en del farer. En dimensjon ved åndetroen er hva slags ånder man forholder seg til. I en artikkel i boka «Hva vil det si å være kirke?» skriver Arild Romarheim om et kasus med noen konfirmantledere som eksperimenterer med spiritisme. Dagens unge vokser opp med åndeverdenen som en del av sitt «univers». *Mange av dem har en fornemmelse av at en åndelig verden finnes, og de eksperimenterer med dette «ukjente». Et kort kateketisk svar på dette kunne lyde: Den som ber til en som er ond, får det som er ond. Den som ber til en som er god, får det som er godt. Den som ber til noe ubestemmelig, vet ikke hva han/hun får. Og det er nettopp dette siste man innlater seg på i spiritismen.*¹²⁴

4.4.3 Synd, skyld og straff

Hvert år lærer jeg mine konfirmanter «Den lille Bibel»: *For så høyt har Gud elsket verden at han ga sin Sønn, den enbårne, for at hver den som tror på ham, ikke skal gå fortapt, men ha evig liv.*¹²⁵ Dette er et av kjerneversene i Bibelen og oppsummerer mye av kirkens budskap. Her er vi tilbake til det Romarheim kaller «Korsets gåte». Tema knyttet til synd, skyld og straff er sjelden omtalt både i «Visjon» og på alternativmessene, og de gangene det omtales står det stort sett i kontrast til Bibelens budskap. *Det finnes ingen straff eller dom fra Gud for noen menneskelige misforståelser eller feil.*¹²⁶ Også innenfor kirkens egne rekker er dogmene rundt disse spørsmålene omdiskutert. Både Helge Hognestad og andre stiller seg kritiske til den tradisjonelle læren om dette. Hognestad går såpass langt at han mer eller mindre avviser tanken om synd.¹²⁷ Jeg stiller meg skeptisk til denne utviklingen. Slik jeg forstår både Bibel og bekjennelsesskrifter opplever jeg at vi ikke kan slutte å snakke om synd. Utfordringen til oss som kirke og prester får heller være hvordan vi kan snakke om dette på en god og omsorgsfull, men samtidig sann måte.

¹²⁴ Romarheim 2004:179

¹²⁵ Joh 3,16

¹²⁶ «Visjon» 1/2010:56

¹²⁷ «Visjon» 5/2010:51

Inn i refleksjonen rundt synd og skyld kunne mye vært sagt knyttet til menneskesyn. Mange opplever at vi som kirke har et pessimistisk menneskesyn. Mennesket er en synder og kan ikke frelse seg selv, men er avhengige av Gud. Det nyåndelige synet på mennesket har jeg indirekte presentert flere steder gjennom oppgaven. Mennesket har alle muligheter; ved tankens makt kan vi endre på alt som er negativt og vi kan «frelse oss selv». Vi er selv gud, og dermed sitter vi med all makt. Men hva da når livet blir vanskelig? Hva når vi ikke makter «å tenke oss friske eller rike eller lykkelige»? I kapittel 3.1.2 knyttet til psykoreligiøsiteten presenterte jeg artikkelen «Lykken er...?» som stilte noen kritiske spørsmål til fokuset på selvrealisering og tankens makt. Er det rom for å mislykkes og å være svak også innenfor nyåndeligheten? Hvis ikke tror jeg vi som kirke må ta oppdraget med å formidle Guds nåde, og muligheten til å bli reist opp igjen, også når vi opplever oss syndige, skamfulle og mislykkede på ulike måter.

4.4.4 Ondskap

I artikkelen «Nyreligiøsiteten i møte med kirken» skriver Øyvind Solum at utbredte ideer innenfor nyreligiøsiteten som mange, men ikke alle, deler er for eksempel:

- *Troen på at vi kan gjøre noe med vår egen livssituasjon, og dermed bidra til vår egen «frelse» (Jfr avsnittet om synd, skyld og straff over)*
- *Troen på at alt har en dypere mening, som er godt og at selv det vonde er der for at vi skal lære og utvikle oss¹²⁸*

Et av de klassiske problemene innenfor apologetikken er «det ondes problem». Hvordan kan vi forklare at det finnes en allmektig gud, midt oppe i all verdens ondskap? Og hvor kommer det onde fra? Gjennom blant annet religionsfilosofiundervisningen underveis i teologistudiet har vi lært at det finnes ikke en mening med alt. Alt kan ikke forklares. Dette står i kontrast til tanken om «karma».¹²⁹ Denne filosofien er hentet fra India og er utbredt i det nyåndelige miljøet i vesten. I medlemsbladet til Holistisk forbund ble denne filosofien problematisert etter 22.juli 2011. *Etter Utøya fant vår konfirmasjonskoordinator Jostein Odland på det fantastiske uttrykket «Karmakynisme». Med det mener han at vi som mener å se meninger, sammenhenger og helheter i alt som skjer skal være forsiktige med å si at det kanskje var en mening i det grusomme som skjedde.*¹³⁰

¹²⁸ Leserinnlegg i Lutherske Kirketidende 6/01:135

¹²⁹ <http://snl.no/karma> (07.05.12)

¹³⁰ «Holisten» 2/2011:2

*Vi tror at djevelen finnes, men vi forsaker ham og alt hans vesen. Vi sier nei til en forklaringsmodell som relativiserer det gode og det onde.*¹³¹ I møte med det vonde og meningsløse tror jeg vi som kirke har et viktig aspekt å tilby. Jeg opplever at vi har et gudsbilde som rommer hele livet, også den meningsløse lidelsen, der nyåndeligheten forsøker å harmonisere det onde.

5. Avslutning/konklusjon

Problemstillingen og utgangspunktet for denne avhandlingen var å finne de nyåndelige trendene, slik de kommer frem på alternativmessene og i tidsskriftet «Visjon». Underveis i min presentasjon av disse så jeg også på utviklingen innenfor disse trendene fra 1992 og frem til i dag.

Alternativ medisin og behandling er fortsatt en av de største trendene, selv om tema knyttet til dette er minkende både i «Visjon» og på alternativmessene. Sentralt innenfor dette tema er «legitimeringsprosessen» som foregår; man ønsker å gå fra å være alternativt til å bli integrert og komplementært.

Den trenden som er størst i «Visjon» er tema knyttet til psykoreligiøsitet. Her finner vi artikler knyttet til for eksempel «tankens makt», «mindfulness» og «selvutvikling». Sentralt i mye av dette står tanken om selvets sakralisering og menneskets makt til å forandre sitt eget liv gjennom å tenke de rette tankene og ha det riktige fokuset.

På alternativmessene er det tema knyttet til «åndetro» som er den største trenden. Dette kan handle om kontakt med engler eller avdøde, men også med såkalte «hjelpere» eller «mestere», i tillegg til naturånder og avdøde dyr. Felles for de fleste av disse relasjonene er at åndsvesenene guider oss og hjelper oss gjennom livet.

Underproblemstillinger i oppgaven var å se på hvordan det nyåndelige miljøet forholder seg til den etablerte religionen, og da først og fremst kristendommen. Og hvordan vi som kirke forholder oss til dem. Jeg ønsket også å reflektere litt rundt hvilke komplikasjoner alt dette får

¹³¹ Sveinall 1995:162

for tjenesten som prest i DnK. Disse spørsmålene var utgangspunkt for min teologiske refleksjon i kapittel fire.

Et spørsmål som jeg opplever som både relevant og utfordrende er hvorfor så mange forlater kirken til fordel for nyåndeligheten. Dette handler både om negative møter med kirkens representanter og ansatte, men også om et negativt forhold til kirkens dogmer og forkynnelse. Vi utfordres som kirke til å bli mer integrert i liv og lære, og til å vise kjærlighet fremfor fordømmelse.

Det finnes flere ulike modeller for hvordan vi som kirke forholder oss til nyåndeligheten, både i holdninger og i kommunikasjon. Jeg opplever at det er riktig av oss å tilpasse språk og kommunikasjon, men vi kan ikke tilpasse budskapet etter mottaker.

Kirken og nyåndeligheten har mye til felles og vi kan «møtes» på mange områder. Dette handler blant annet om vårt felles engasjement innenfor spørsmål knyttet til økologi og sosial rettferdighet. På områder knyttet til alternativ behandling som for eksempel healing utfordres vi til å lære av den «holistiske» tenkningen om mennesket.

På andre områder står vi lenger unna hverandre. Når det gjelder gudsbegrepet og måten vi forholder oss til gud på opplever jeg at nyåndeligheten bryter med viktige prinsipper i kirkens lære og den kristne tro. Også knyttet til tema som synd, skyld og straff har vi grunnleggende ulike oppfatninger, ikke minst i menneskesyn. Kanskje blir «korsets gåte» stående som et symbol på dette.

Kildeliste

Bøker/artikler o.l

Botvar, Pål Kjetil *Hvor individualisert er folkereligiøsiteten egentlig?* i Engedal, Sveinall *Troen er løs* Trondheim: Tapir Akademiske Forlag 2000

Gilhus, Mikaelsson *Kulturens refortrylling*, Oslo: Universitetsforlaget 1998

Kraft, Siv Ellen *New Age, sykdom og kroppsbilder i endring* i Engedal, Sveinall *Troen er løs* Trondheim: Tapir Akademiske Forlag 2000

Laugerud, Tore *Kirken i møte med den åndelige lengsel i vår tid – betenkning til Kirkemøtet 1999*, Kirkerådet

Laugerud, Tore *Kjære Notto!* i Norsk tidsskrift for misjon – festskrift til professor dr. Notto Reidar Thelle i anledning 65-årsdagen 19.mars 2006, Egede Institutt

Lunestad, Jorun *Alternativreligiøsitetens forhold til kirken* i Engedal, Sveinall *Troen er løs* Trondheim: Tapir Akademiske Forlag 2000

Olsen, Harald *Fra salmesang til meditasjonsmusikk. Musikken i folkereligiøsitet og nyreligiøsitet* i Engedal, Sveinall *Troen er løs* Trondheim: Tapir Akademiske Forlag 2000

Romarheim, Arild *Kristus i vannmannens tegn* Oslo: Credo Forlag AS 1988

Romarheim, Arild *Nyhedendom eller kristendom: Er ukebladene til hinder eller til hjelp i kirkens selvpresentasjon overfor «folk flest»?* i Engelsviken, Sannes *Hva vil det si å være kirke?* Oslo: Tapir forlag 2004

Romarheim, Arild *Ny tid, ny religiøsitet – og ny misjon* i Berentsen, Engelsviken, Jørgensen *Missiologi i dag* Oslo: Universitetsforlaget 2004

Sveinall, Arne Tord *Det virker jo... Presentasjon og teologisk vurdering av innhold og metoder i alternativ medisin* Oslo: Credo Forlag AS 1995

Tampuu, Mari *Trender og tendenser i tidsskriftet «Alternativt nettverk»* Masteravhandling i AVH501, Det Teologiske Menighetsfakultet våren 2006

Thelle, Notto R. *Kirken får som fortjent – nyreligiøsiteten som motkultur* i Engedal, Sveinall *Troen er løs* Trondheim: Tapir Akademiske Forlag 2000

Messeprogram fra følgende messer i 2011:

Saga: Drammen, Fredrikstad, Skien, Haugesund og Hamar

Orion: Tromsø, Molde, Bodø, Harstad, Mo i Rana og Alta

Alternativt Nettverk: Trondheim, Bergen og Oslo

Tidsskrifter/blader/aviser

«Nettverks Nytt» 1/1992, Oslo: Alternativt Nettverk A/S

«Alternativt Nettverk» 6/1999, Oslo: Alternativt Nettverk A/S

«Visjon» 2/2006; 1-6/2008; 1-6/2009; 1-6/2010, Oslo: Alternativt Nettverk A/S

«Akershus Amtstidende» 16.mars 2012

«Dagen» 25.september 2011

«Ildsjelen» 3/2011, Interpress Norge

«Lutherske Kirketidende» 6/2001; 6/2010; 10/2006, Luther forlag

«Holisten» 2/2011, medlemsblad for Holistisk Forbund

«Vårt Land» 19.november 2011

Internettkilder

Alternativt Nettverk

http://www.altnett.no/no/om_oss/ (14.11.11)

Alternativ.no

<http://www.alternativ.no/messer/nyheter/alternativmesser.php> (11.11.11)

Areopagos

<http://www.areopagos.no/pages/side.aspx?nr=50> (14.11.11)

Bibelen

www.bibel.no (2011-utgaven, alle bibelsitat er hentet herfra)

Grønn Kirke

<http://www.gronnkirke.no/index.cfm?id=238402> (06.05.12)

Human-Etisk Forbund

<http://www.human.no/Aktuelt/Kampanjen-Ingen-likes-a-bli-lurt/> (03.12.11)

Håndanalyse (artikkel fra Ildsjelen)

<http://www.ildsjelen.no/wp-content/uploads/2009/05/handanalyse.pdf> (29.11.11)

I Mesterens Lys

<http://www.imesterenslys.no/om.htm> (26.11.11)

Misjonen Jesus Leger

<http://www.mjl.no/> (07.12.11)

Neale Donald Walsch

www.walsch.no (29.11.11)

<http://www.facebook.com/pages/Walsch-Norge/115402358541350?ref=ts> (29.11.11)

NRK

http://www.nrk.no/nyheter/distrikt/hedmark_og_oppland/hedmarken/1.3786992 (29.11.11)

Den Norske Kirke, plandokumenter

<http://www.kirken.no/?event=doLink&famID=231> (03.05.12)

Kulturverkstedet Orion

<http://www.kulturverkstedet.no/07-kos-velkommen.html> (14.11.11)

Phil Philips

<http://www.phil-phillips.f2s.com/Autobiography.htm> (29.11.11)

Sagaforlaget

http://www.sagamesser.no/default.asp?side_ID=15490 (14.11.11)

Store Norske Leksikon

sjamanisme. (2011-12-06) I *Store norske leksikon*. Hentet fra <http://snl.no/sjamanisme>

panteisme (2012-05-07) I *Store norske leksikon*. Hentet fra <http://snl.no/panteisme/filosofi>

høygud (2012-05-07) I *Store norske leksikon*. Hentet fra <http://snl.no/h%C3%B8ygud>

karma (2012-05-07) I *Store norske leksikon*. Hentet fra <http://snl.no/karma>

Torkil Kjelstrup

<http://www.handanalysekjelstrup.no/default.asp?ID=89&DaTi=4:08:18 PM> (29.11.11)

Wikipedia

http://no.wikipedia.org/wiki/Joralf_Gjerstad (06.05.12)

Østlendingen.no

<http://www.ostlendingen.no/nyheter/fra-healing-til-englesamtaler-1.4027400> (26.11.11)

Andre kilder

«Undersøkelse av alternativ spiritualitet Visjon/Alternativt Nettverk» utført av KIFO ved Pål Kjetil Botvar, Oslo september 2011

Foredrag av Ania Aasen: «Vår fantastiske ånde verden», Alternativmessa i Fredrikstad 10. september 2011

Foredrag av Asbjørn Stavnes: «Selvrealisering og guddommeliggjøring», Alternativmessa på Lillestrøm 18. november 2011

Paneldebatt på alternativmessa på Lillestrøm 18.november 2011. Tema: Hva innebærer egentlig alternativ behandling og hvilken effekt kan man forvente? Panelet besto av Audun Myskja, lege spes. allmennmedisin, Stig Bruseth, lege spes. Allmennmedisin, Anne Christine Hågensen, fysioterapeut og akupunktør, Dag Schiøth, lege og Kari Evang, sykepleier og homøopat.

Mail fra Eirik S. Solum, redaktør i «Visjon» (14.11.11 og 25.11.11)

Mail fra Grete Tallaksrud, Sagaforlaget (21.09.11)

Samtale med Asbjørn Stavnes og Liv Hegle, 19.oktober 2011

Vedlegg; Messeaktører og gjengangere

Messeaktører og gjengangere

Saga-messer: Drammen, Fredrikstad, Skien, Haugesund og Hamar

Orion-messer: Tromsø, Molde, Bodø, Harstad, Mo i Rana og Alta

Alternativt nettverk-messer (AN): Trondheim, Bergen og Oslo

Ania Aasen: 5 Saga, 4 Orion og 3 AN

Arild Healer: 4 Saga og 2 AN

Astrid Olsen: 4 Saga

Aura-Visjon: 2 Saga og 2 AN

Bente Geeti Ohna: 2 Saga

Bente Stamoen: 5 Saga og 3 AN

Boeriis, Peer Kim: 2 Saga og 1 AN

Borak Lovian Naturterapi: 5 Saga og 3 AN

Carluna Vital: 2 Saga

Creating 7 tools & tarot: 2 Saga og 3 AN

Dr. Henning Hai Lee Yang: 3 Saga og 3 AN

Eli Wium: 5 Saga og 1 AN

Elsa Sonia Antonsen: 4 Saga

Eva Lill Larsen: 2 Saga og 1 AN

Eyoshea Naturterapeut: 3 Saga

Healingenergi – Willy og Anette: 4 Saga og 1 AN

Hege Haaland: 3 Saga og 1 AN

Helse Kilden v/ Tankefeltsterapeut Karin Hille: 4 Saga

Inspiratorskolen: 5 Saga og 1 AN

Jan-Erik Hanssen v/Skoger Naturterapi: 5 Saga

John Calmar: 3 Saga og 2 Orion

Karita F.: 2 Saga, 3 Orion og 3 AN

Kiropraktor Jørgen Ask: 2 Saga og 1 AN

Kjell Søvik: 3 Saga

Klinikk for helhetsterapi: 4 Saga og 2 AN

Linda Thorstensen: 4 Saga

Liv Kristins alternative behandling: 2 Saga

Moss Naturterapi: 4 Saga

Mystica.no: 5 Saga og 1 AN

Naomi Sol: 2 Saga, 2 Orion og 3 AN

Nina Torp: 4 Saga, 2 Orion og 1 AN

Oasen v/Ma Pantha Anjana: 4 Saga, 1 Orion og 2 AN

Param Arjun: 5 Saga og 3 Orion

Paul-Arve Buskum: 5 Saga og 1 AN

PH Klinikken: 2 Saga

PH Marketing: 3 Saga og 3 AN

Phen's TAROT: 5 Saga og 1 AN

Phil Philips: 5 Saga, 1 Orion og 3 AN

Propolife: 4 Saga og 1 AN

Saga Forlaget: 5 Saga og 1 AN

Samin Madsen: 5 Saga og 3 AN

Sophia Lea: 2 Saga og 2 AN

Thor Gundersen: 2 Saga og 1 AN

Torkil Kjelstrup: 3 Saga, 5 Orion og 2 AN